

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องผลของการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: กรณีศึกษาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่มีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมโดยรวม ดังนั้น ในการศึกษาจึงได้ทำการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย ตลอดจนมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้เป็นหลักในการที่หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติตาม เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์และเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อสังคมโดยรวมและต่อตัวผู้กระทำผิดเอง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนนับได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ ดังนั้น จึงได้มีการนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากแนวความคิด หรือปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดของสำนักกวีทยา 2 สำนัก คือ สำนักดั้งเดิม หรือสำนักคลาสสิก (Classical School) และสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งมีปรัชญาดังนี้ (ณัฐวุฒิ มหาเจริญศิริ, 2546)

1. สำนักดั้งเดิมหรือสำนักคลาสสิก

เป็นสำนักความคิดที่ถือกำเนิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 เพื่อต่อต้านกับความป่าเถื่อน และความไม่แน่นอนของระบบกฎหมายและการลงโทษในสมัยนั้น โดยสำนักนี้ได้เสนอแนวความคิดในการปฏิรูปกฎหมายการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำผิดให้เกิดความยุติธรรม ตลอดจนเรื่อง การอธิบายสาเหตุของการกระทำผิด ผู้นำของสำนักคือ ซีซารี เบ็คคาเรีย (Cesare Baccaria) ชาวอิตาลีและเจเรมี เบนแทม (Jeremy Bentham) ชาวอังกฤษ ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการลงโทษอย่างเที่ยงธรรมและเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังที่เบ็คคาเรีย กล่าวว่า

“บุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังนั้นไม่ว่าผู้ใดกระทำความผิด ในลักษณะเดียวกัน จะต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นเพื่อให้บุคคลทุกคนได้ทราบว่า

พฤติกรรมประเภทใดเป็นความผิดและบทลงโทษ ด้วยบทกฎหมายจำเป็นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนเพียงพอที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจได้” (เกษรพงศ์ จินะเสน, 2542: 38)

สำนักนี้ได้เสนอให้ใช้วิธีการลงโทษเป็นเครื่องข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิดและ เป็นการป้องกันอาชญากรรม โดยมีความเห็นว่ามนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล สามารถเลือกได้ว่า การกระทำเช่นไรถูก การกระทำเช่นไรเป็นสิ่งที่ผิด มนุษย์มีพฤติกรรมเช่นใดนั้นเขาจะคำนึงถึงประโยชน์หรือผลร้ายที่เขาจะได้รับจากการกระทำของเขา ดังนั้นกฎหมายจะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิดของบุคคลก็ต่อเมื่อกฎหมายได้ให้ผลร้ายแก่ผู้ที่กระทำความผิดมากกว่าหรือเหมาะสมกับประโยชน์ที่เขาจะได้รับดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายจึงต้องมีความแน่นอนและรวดเร็ว และสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายได้ทุกครั้งหรือโอกาสที่ถูกลงโทษมีมากกว่าโอกาสที่จะหลุดรอดไปได้ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว แนวความคิดนี้จึงเน้นที่การลงโทษต่อผู้กระทำความผิดทุกราย ด้วยวิธีที่รวดเร็วและแน่นอนเหมาะสมกับความผิด เพื่อเป็นการข่มขู่และยับยั้งการกระทำที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการป้องกันอาชญากรรมด้วย

2. สำนักปฏิฐานนิยม

เกิดขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 อิทธิพลของความเจริญทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือหลักเหตุผลและปรัชญาในศตวรรษที่ 18 สำนักนี้นำโดยอาชญาวิทยาชาวอิตาลี 3 ท่าน คือ ซีซารี ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso) ราฟเฟโล กาโรฟาโล (Raffaello Garofalo) และเอนริโก เฟอรรี่ (Enrico Ferri) ได้เสนอแนวความคิดโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด และการบังคับใช้กฎหมายว่ากฎหมายจะต้องคำนึงถึงสาเหตุพื้นเพดั้งเดิมของผู้กระทำความผิด เพราะการที่คนจะกระทำความผิดได้นั้นเกิดจากการที่เขาถูกกดดันและบีบคั้นจากแรงกดดันทางด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพสังคม เช่น เกิดจากการบกพร่องทางกรรมพันธุ์หรือกายภาพ หรือเกิดจากความยากจนหรือหมดโอกาสในสังคมเกิดจากความกดดันในจิตใจซึ่งทำให้เขาไม่มีโอกาสใช้เหตุผลพิจารณาถึงผลดีและผลเสียก่อนที่จะกระทำความผิด สำนักนี้จึงหันมาศึกษาตัวอาชญา มากกว่าศึกษากฎหมาย

ซีซารี ลอมโบรโซ ได้ศึกษาอาชญากรเป็นจำนวนมากและได้คิดค้นคำว่า “อาชญากรโดยกำเนิด” (Born Criminal) ขึ้นมา โดยเขาได้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของอาชญากรเป็นผลมาจากการถ่ายทอดทางกายภาพและจิตใจซึ่งอาชญากรได้รับจากบรรพบุรุษ ในขณะที่กาโรฟาโล (Garofalo) ศึกษาเรื่อง “อาชญากรธรรมชาติ” และกอร์ริง (Goring) ศึกษาพบว่าผู้ต้องขังภูมิปัญญาต่ำกว่าคนทั่วไป (Lombroso, 1976: 7)

ตามความคิดของสำนักนี้ที่หันไปศึกษา “ตัวอาชญากร” นั้น เพราะถือกันว่ากฎหมายและรัฐเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อยู่แล้วและสิ่งที่ผิดปกติดูอยู่ที่ตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ละเมิดกฎหมาย ซึ่งจำเป็น

ต้องทำการศึกษาว่าทำไมจึงกระทำผิด มีอะไรเป็น “สาเหตุ” ทั้งนี้ก็เพื่ออบรมแก้ไขให้ปรับตัวเข้ากับสังคมหรือปฏิบัติตามกฎหมายได้ ซึ่งผลการใช้แนวความคิดนี้ก็ถือเป็นการหันมาใช้กฎหมายในลักษณะที่มีการผ่อนปรนต่อผู้กระทำความผิดเป็นรายๆ ไป โดยคำนึงถึงสาเหตุที่ผู้กระทำความผิด “ผิดปกติ” หรือประพฤติดิบปฏิบัติในสิ่งที่ผิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อมุ่งแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ “ผิดปกติ” ให้กลับเป็น “ปกติ” ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงไม่มุ่งในด้านการข่มขู่ให้เข็ดหลาบ แต่เป็นการอบรมแก้ไขให้เขาปรับตัวเข้ากับสังคมได้ หากเปรียบเทียบถึงปรัชญาแนวความคิดของทั้งสองสำนักนี้แล้วจะเห็นได้ว่า มี แนวความคิดที่ขัดแย้งและตรงข้ามกันในเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ และพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งสามารถเห็นถึงความแตกต่างกัน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

นิติธร วงศ์ยืน (2548: 153) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือ Restorative Justice (RJ) เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่มุ่งนำมาใช้เสริมกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่ใช้ในปัจจุบันให้คล่องตัวยิ่งขึ้น โดยพิจารณาถึงผู้เสียหายที่แท้จริง ปรับเปลี่ยนปรัชญาวิธีคิดและการมองปัญหา โดยมองว่า การกระทำความผิดทางอาญาเป็นการทำลายสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคม (จากเดิมที่มองว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อรัฐ) และมองว่าการกระทำความผิดทางอาญาก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายที่จำต้องมีการเยียวยาหรือฟื้นฟู (เดิมมองว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย) ทั้งเป็นการนำวิธีการประนีประนอมที่มีมาแต่ดั้งเดิมมากลั่นกรองเป็นแนวคิด และใช้ทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสันติวิธี (Peacemaking Criminology) ภายใต้อำนาจการไม่ใช้ความรุนแรง (Non-Violence Paradigm) ที่สังคมโลกพัฒนาขึ้นเพื่อสร้างสมดุลกับความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการนำทฤษฎีมาอธิบายวิธีการหรือหลักปฏิบัติที่ใช้ในอดีต เพื่อประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันนั่นเอง

John Braithwaite (อ้างใน นิติธร วงศ์ยืน, 2548: 153) อธิบายว่า การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หมายถึง การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม ทำให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกันก็บูรณาการผู้กระทำความผิดและสังคมเข้าด้วยกัน

Susan Sharpe (1998) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นแนวความคิดที่มีรากฐานแตกต่างจากการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับสิ่งซึ่งจำเป็นต้องได้รับการเยียวยา (สำหรับเหยื่ออาชญากรรม) สิ่งซึ่งควรแก้ไขปรับปรุง (สำหรับผู้กระทำความผิด) และสิ่งซึ่งควรเรียนรู้เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคม (สำหรับชุมชน) แนวคิดนี้ ทำให้ “เหยื่ออาชญากรรม” เป็นศูนย์กลางของกระบวนการให้คำนิยามเกี่ยวกับอันตรายและการชดเชยเยียวยา กล่าวคือ เหยื่อ

อาชญากรรมเป็นผู้กำหนดว่าอันตรายที่ตนได้รับคืออะไรและการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสมสำหรับตน จะมีขนาดเท่าใด ขณะที่ “ชุมชน” สามารถเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมการเรียกร้องความรับผิดชอบจากผู้กระทำผิดในการสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรมและประกันโอกาสในการแก้ไขฟื้นฟูตนเองของผู้กระทำผิด (อ้างใน จูทาร์ตัน เอื้ออำนวย, 2547)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสันติวิธี (Peacemaking Criminology)

Pepinsky & Quinney (1991) และ John R. Fuller (อ้างใน จูทาร์ตัน เอื้ออำนวย, 2547: 116) เป็นนักอาชญาวิทยาที่สนใจแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้สร้างอาชญาวิทยาแนวสันติวิธี (Peacemaking Criminology) ขึ้น อาชญาวิทยาแนวสันติวิธี เป็นแนวคิด “ทางเลือก” แทนการมองปัญหาอาชญากรรมแบบ “คู่สงครามและความขัดแย้ง” โดยเชื่อว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การแก้ไขฟื้นฟูและการร่วมมือกันของสถาบันต่าง ๆ จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความหมายและความสันติสุขของชุมชน ซึ่งต้องกระทำร่วมกันในหลายระดับ คือ

- 1) ระดับนานาชาติ/ระดับโลก (International/Global Level) ซึ่งมีญาณทัศน์เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์เป็นเครือข่ายระหว่างสรรพชีวิตทั้งหลาย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและส่วนร่วมต่อต้านสงคราม
- 2) ระดับสถาบัน/สังคม (Institutional/Societal Level) แนวทางสันติวิธีสนใจระบบของรัฐบาล (ทั้งประชาธิปไตยและเผด็จการ) ระบบเศรษฐกิจ (ทั้งทุนนิยมและคอมมิวนิสต์) และระบบศาสนา (คริสต์ อิสลาม ฯลฯ) โดยสนใจว่าสถาบันทั้งหลายของเราจะสามารถพัฒนาและสร้างกฎเกณฑ์ทางการเมืองและบรรทัดฐานซึ่งเป็นโครงสร้างปฏิสัมพันธ์ท่ามกลางบรรดาพลเมืองทั้งหลายได้อย่างไร
- 3) ระดับระหว่างบุคคล (Interpersonal Level) แนวทางสันติวิธีสนใจว่าในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้น แต่ละคนปฏิบัติต่อกันให้อ่านใจแก่กัน และยกย่องให้เกียรติกันอย่างไร
- 4) ระดับภายในตัวตน (Intrapersonal Level) สนใจว่าเราปฏิบัติต่อตนเองอย่างไร แนวทางสันติวิธีได้ส่งเสริมให้เราอ่อนโยนต่อตนเอง ให้อภัยต่อการกระทำผิดของตนเอง และเรียนรู้ที่จะสร้างความสันติสุขแก่จิตใจของเราอย่างไร

อังคณา บุญสิทธิ์ (2548: 176-178) กล่าวถึง กระบวนทัศน์ของความยุติธรรม ว่า กระบวนทัศน์ หมายถึง ชุดของความคิด/ความเชื่อที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหรือกระบวนการให้เป็นไปตามความเชื่อ

กระบวนทัศน์หลักของความยุติธรรม มี 2 กระบวนทัศน์คือ

- 1) กระบวนทัศน์แบบแก้แค้นทดแทน (Retributive Justice) และ
- 2) กระบวนทัศน์แบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

กระบวนทัศน์แบบแก้แค้นทดแทน (Retributive Justice) ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ของความยุติธรรมทางอาญา มีความเชื่อดังนี้

- 1) การกระทำผิดคือการทำผิดกฎหมาย
- 2) กฎหมายกำหนดความผิดไว้อย่างชัดเจน เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมก็พยายามหาว่าเกิดการกระทำผิดอะไรขึ้น ใครทำผิดและจะลงโทษคนทำผิดอย่างไร
- 3) การกระทำผิดต้องได้รับการทดแทน ความผิดเป็นเรื่องส่วนบุคคลของคนที่ทำผิดต้องรับผิดชอบการกระทำด้วยตนเอง ดังนั้น จึงทำให้เกิดการกำหนดลักษณะของคนและเป็นที่ตราบาปติดตัวไปจนวันตาย ได้แก่คำว่า อดีตนักโทษ อดีตผู้ถูกคุมความประพฤติ อดีตผู้กระทำความผิด เป็นต้น
- 4) การทดแทนการกระทำผิดต้องทำโดยการทำให้เจ็บปวดหรือเกิดความทุกข์
- 5) เมื่อผ่านกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนที่เรียกว่าได้รับความยุติธรรมแล้ว

กระบวนทัศน์และทฤษฎีแบบแก้แค้นทดแทนมองผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรเป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นเพราะคนๆ นั้นเลือกที่จะกระทำผิดก็ต้องรับผิดชอบการกระทำผิดของตน การลงโทษก็เพื่อแก้แค้นเท่านั้น แก้แค้นเพราะคนทำผิดเลือกที่จะทำผิดเอง ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนทัศน์แบบแก้แค้นทดแทน (Retributive Justice) จึงมองว่าเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นก็ต้องหาคำตอบว่า ทำผิดกฎหมายข้อใด ใครเป็นคนทำผิดกฎหมาย และจะลงโทษกระทำผิดอย่างไร และการลงโทษก็เป็นการทำให้เกิดความทุกข์/ความเจ็บปวด

กระบวนทัศน์แบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์คือ การเปลี่ยนความคิด/ความเชื่อใหม่ การเปลี่ยนวิธีคิดจากความยุติธรรมทางอาญามาเป็นความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือการเปลี่ยนแปลงความคิด/ความเชื่อเกี่ยวกับอาชญากรรมเสียใหม่

การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ความยุติธรรมทางอาญาเป็นกระบวนทัศน์ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีที่มาสำคัญคือการตั้งคำถามต่อกระบวนทัศน์อาญา คือ

- การกระทำผิดเกิดขึ้นเพราะคนๆ นั้นเลือกที่จะกระทำผิดเองเช่นนั้นหรือปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และอื่นๆ ไม่ได้ผลักดันหรือเป็นปัจจัยให้คนกระทำผิดเลยหรือ

- มีการตั้งคำถามเรื่องเป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการและประสิทธิภาพของการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทนที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่า การจัดการกับผู้กระทำผิดมีเพียงวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้นหรือ การลงโทษที่ผ่านมามีประสิทธิภาพจริงหรือ ถ้ามีประสิทธิภาพ ทำไมจึงยังมีการกระทำผิดซ้ำ

- มีการตั้งคำถามเรื่องความหมายของคำว่า “ยุติธรรม” ว่าความยุติธรรมคืออะไรกันแน่ การลงโทษโดยการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความทุกข์ ความเจ็บปวดเป็นความยุติธรรมหรือ ดังนั้น ในกระบวนการทศน์ของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีการให้ความหมายของคำว่า “ความยุติธรรม (Justice)” ใหม่ เป็นความยุติธรรมที่ให้ความสำคัญและยอมรับอย่างให้เกียรติ (Respect) กับความแตกต่างระหว่างบุคคล การให้ความหมายใดๆ ก็ตามต่อสิ่งที่เป็นนามธรรม คนแต่ละคนให้ความหมายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization) และบริบททางสังคมนั้นๆ ความยุติธรรมก็เช่นเดียวกัน คนแต่ละคนให้ความหมายของคำว่า “ความยุติธรรม” ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับมุมมองและจุดยืน (Stand Point) ของแต่ละคน อยู่ที่ว่าในขณะนั้นใครเป็นคนมีอำนาจในการกำหนดความหมายของ “ความยุติธรรม” สำหรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายเป็นอันดับแรก ผู้เสียหายจึงมีอำนาจในการกำหนดความหมายของความยุติธรรมบอกได้ว่าความยุติธรรมที่ตนต้องการคืออะไร ในกระบวนการทศน์ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ความยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของผู้เสียหายได้รับการตอบสนอง

Howard Zehr (อ้างใน อังคณา บุญสิทธิ์, 2548: 179) ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้เขียนหนังสือ “Changing Lenses” นำเสนอกระบวนการทศน์ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งแตกต่างไปจากกระบวนการทศน์เพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Justice) คือ ในขณะที่มาตรการเพื่อการแก้แค้นทดแทนให้ความสำคัญกับการลงโทษ แต่กระบวนการทศน์ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบ (Accountability) การปรองดอง (Healing) และการยุติข้อขัดแย้ง (Closure)

กระบวนการทศน์ของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของ Zehr คือ

- 1) อาชญากรรมเป็นการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การจัดการกับอาชญากรรม คือ การฟื้นฟูความสัมพันธ์ของบุคคล (To Restore Relationship)
- 2) ความยุติธรรม คือ ความต้องการของผู้เสียหายได้รับการตอบสนองและผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามพันธะสัญญา
- 3) การเยียวยาความเสียหาย คือ การทำสิ่งที่ดี สิ่งที่ถูกต้องที่สุดที่สามารถทำได้
- 4) ความยุติธรรมได้มาโดยการพูดคุยกัน ทำข้อตกลงร่วมกัน (Agreement Making)

5) การที่จะเรียกว่าความยุติธรรมให้ดูที่ผลลัพธ์คือ

- ความต้องการของผู้เสียหายได้รับการตอบสนอง
- ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ
- คู่กรณีมีความปรองดองกัน

ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงมีกระบวนการที่แตกต่างจากกระบวนการในกระบวนการยุติธรรมแบบเดิม คือ

- 1) ให้ความสำคัญเรื่องการเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่อ/ผู้เสียหายและชุมชนที่ตกเป็นเหยื่อมากกว่าการให้คุณค่าในเรื่องการลงโทษผู้กระทำผิด
- 2) ยกระดับความสำคัญของเหยื่อ/ผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น ทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมและการให้บริการ/ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ/ผู้เสียหาย
- 3) เรียกร้องให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบโดยตรงต่อบุคคลและ/หรือชุมชนที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับความเสียหายจากการกระทำของเขา
- 4) กระตุ้นและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการแสดงความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด และให้การช่วยเหลือสนับสนุนในการตอบสนองความต้องการของเหยื่อ/ผู้เสียหายและผู้กระทำผิด
- 5) ให้ความสำคัญกับการที่ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาและการชดเชย/บรรเทาผลร้ายจากการกระทำผิดมากกว่าการลงโทษอย่างเฉียบขาด
- 6) ตระหนักถึงความรับผิดชอบของชุมชนในการปรับพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ เพราะมองว่าอาชญากรรมอยู่ในบริบทของสังคมและมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ของสังคม (ไม่ใช่ระบบปิดที่แยกส่วนออกมาจากสังคม) ดังนั้น การดำเนินการตามแนวคิดของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ผู้กระทำผิด เหยื่อ/ผู้เสียหาย และ/หรือชุมชน

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบกระบวนการทัศนในงานยุติธรรม

กระบวนการแบบแก้แค้นทดแทน	กระบวนการแบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
อาชญากรรมหมายถึงการละเมิดต่อรัฐ	อาชญากรรมหมายถึงการละเมิดต่อบุคคลหนึ่ง โดยบุคคลอื่น
ให้ความสำคัญกับประณามความผิดและการกระทำผิดในอดีต (เขาเคยทำสิ่งนี้หรือไม่)	ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหา แนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย และเหตุการณ์ในอนาคต (เขาควรจะทำอย่างไร)

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบกระบวนการทศน์ในงานยุติธรรม (ต่อ)

กระบวนการแบบแก้แค้นทดแทน	กระบวนการแบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
ความสัมพันธ์ที่เป็นปรปักษ์กันและรูปแบบของกระบวนการพิจารณาคดี	รูปแบบของการสนทนาและเจรจาต่อรอง
กำหนดให้มีการลงโทษ การกักขังและการป้องกัน	การใช้/การบรรเทาผลร้ายเป็นทางหนึ่งในการฟื้นฟูผู้ความทั้งสองฝ่าย โดยมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การประนีประนอม/การฟื้นฟู
กฎหมายเป็นผู้ให้ความหมายของคำว่า “ยุติธรรม” โดยคำนึงถึงเจตนาในการกระทำและกระบวนการในการดำเนินคดีเป็นสำคัญ	ความยุติธรรมหมายถึงความสัมพันธ์ที่ถูกต้องการที่จะตัดสินว่ายุติธรรมหรือไม่ให้ดูที่ผลลัพธ์
ความขัดแย้งของอาชญากรรมไม่ชัดเจนมองว่าอาชญากรรมเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับรัฐ	อาชญากรรมเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลต้องรู้จักค่านิยมของความขัดแย้ง (Value of Conflict)
ชุมชนอยู่ขอบนอก (Sideline) ของกระบวนการ โดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการแทนชุมชน	ชุมชนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนในกระบวนการฟื้นฟู
เป็นการแข่งขันค่านิยมเรื่องปัจเจกชนเป็นบทบาทของรัฐที่จะดำเนินการต่อผู้กระทำผิดโดยตรง - เหยื่อถูกละเลย - ผู้กระทำผิดเป็นปรปักษ์กับรัฐ	กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน บทบาทของเหยื่อและผู้กระทำผิดในการแก้ไขปัญหาด้วยกัน เป็นการแก้ปัญหาแบบองค์รวม (Holistic) โดยตระหนักถึงความต้องการ/สิทธิของเหยื่อ ผู้กระทำผิดได้รับการกระตุ้น/สนับสนุนให้แสดงความรับผิดชอบ
ตราบาปของความเป็นอาชญากรจะติดตัวตลอดไป	ตราบาปความเป็นอาชญากรจะหมดไปโดยผ่านกระบวนการฟื้นฟู
ไม่มีการส่งเสริม/สนับสนุนในเรื่องความสำนึกและการให้อภัย	มีความเป็นไปได้ที่จะมีความสำนึกผิดของผู้กระทำผิด และการให้อภัยของเหยื่อ
การดำเนินการขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ในวิชาชีพต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ	ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง
ไม่มีการส่งเสริม/สนับสนุนในเรื่องความสำนึกและการให้อภัย	มีความเป็นไปได้ที่จะมีความสำนึกผิดของผู้กระทำผิด และการให้อภัยของเหยื่อ

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบกระบวนการทัศนในงานยุติธรรม (ต่อ)

กระบวนการทัศนแบบแก้แค้นทดแทน	กระบวนการทัศนแบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
การดำเนินการขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ในวิชาชีพ ต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ	ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง

ที่มา: อังคณา บุญสิทธิ นิติสารสำนักงานศาลยุติธรรม กันยายน – ธันวาคม 2548 หน้า 181-183

เป้าหมายเบื้องต้นของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การเชิดชูและพิทักษ์สิทธิของผู้เสียหาย ให้ผู้เสียหายมีโอกาสและอำนาจในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามความต้องการที่แท้จริงของตน ได้รับการเยียวยาและชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งด้านวัตถุ อารมณ์ จิตใจ และให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกและแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อผู้เสียหายโดยตรง

เป้าหมายสูงสุด (Ultimate Goal) ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การให้อภัยกัน (Forgiveness) แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกกรณีต้องมีการให้อภัยกัน หรือการให้อภัยต้องเกิดขึ้นทันทีที่เสร็จสิ้นการประชุม แท้จริงแล้วการให้อภัยจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการปฏิบัติตามข้อตกลงครบถ้วน การให้อภัยเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนความสัมพันธ์ที่ถูกทำลายไปเพราะการทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย เจ็บปวด การละเมิด หรือการใช้ความรุนแรงต่อกันให้กลับคืนดีกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ความรัก/ความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นจุดเริ่มต้นทำให้มนุษย์สามารถให้อภัยคนอื่นได้ อย่างไรก็ตาม การให้อภัยก็ต้องผ่านกระบวนการของการสำนึกผิดของอีกฝ่ายหนึ่ง มีการทำข้อตกลงร่วมกันเสมือนเป็นคำมั่นสัญญาว่าจะไม่ทำผิดเช่นนี้อีกในอนาคต เมื่อฝ่ายที่กระทำผิดกระทำการตามข้อตกลง เป็นการแสดงให้เห็นอย่างที่เป็นรูปธรรมชัดเจนแล้ว ความไว้วางใจหรือความเชื่อใจกันและกันก็จะเกิดขึ้น จากนั้นการให้อภัยก็สามารถเกิดขึ้นได้

กระบวนการความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็คือกระบวนการสร้างความสงบสุขนั่นเอง ความรัก การให้อภัย และความไว้วางใจกันคือสาระสำคัญในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด (อังคณา บุญสิทธิ, 2548: 177-189)

หลักการพื้นฐานเชิงเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

“กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก” กับ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” มีหลักการพื้นฐานที่แตกต่างกันในการเข้าถึงความยุติธรรมของสังคมซึ่ง กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (อ้างใน อรยา ศรีวิชัย, 2546: 22) ได้เปรียบเทียบสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 หลักการพื้นฐานเชิงเปรียบเทียบสองกระบวนทัศน์

กระบวนกรยุติธรรมกระแสหลัก (Conventional Criminal Justice)	กระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)
1. การกระทำผิดอาญาถือเป็นการกระทำ ละเมิดต่อรัฐ	1. การกระทำผิดอาญาเป็นการทำลาย สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและความ สมานฉันท์ในสังคม
2. การกระทำผิดทางอาญาเป็นการละเมิดต่อ กฎหมาย ถือเป็นการละเมิดอำนาจรัฐจึงต้อง นำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ	2. การกระทำผิดทางอาญาก่อให้เกิด ผลกระทบหรือความเสียหาย จึงจำเป็นต้อง มีการเยียวยาหรือฟื้นฟู
3. วัตถุประสงค์หลักต้องการนำ “ผู้กระทำผิด มาลงโทษ” โดยมุ่งผลในการแก้แค้น ทดแทน สร้างความข่มขู่และตัดโอกาส ไม่ให้กระทำความผิดอีก	3. วัตถุประสงค์หลักต้องการฟื้นฟูความ เสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำให้ทุก ฝ่ายที่ได้รับผลร้าย ซึ่งรวมทั้ง “ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมผู้กระทำผิดและ ชุมชน” เพื่อให้มีการชดใช้ การแก้ไขฟื้นฟู และการกลับเข้าสู่สังคม
4. คำถามพื้นฐาน 3 ข้อ คือ - การกระทำเป็นความผิดต่อกฎหมายเรื่องใด - ใครเป็นผู้กระทำ	4. คำถามพื้นฐาน 3 ข้อ คือ - “ความเสียหาย” หรือ “ผลกระทบ” - จะแก้ไขเยียวยาได้อย่างไร
5. จะนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างไร	5. ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยาและด้วยวิธีการ อย่างไร

เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “กระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์:
ความเป็นไปได้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกระทำผิด โดยการประชุมกลุ่มครอบครัว”
ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพมหานคร (วันชัย รุจนวงศ์, 2546)

จากที่กล่าวมาการกระทำกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพื่อแก้ไขฟื้นฟูเด็กและ
เยาวชนที่กระทำผิดนั้น การประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นมาตรการเสริมกับกระบวนกรยุติธรรม

สำหรับเด็กโดยเฉพาะเด็กที่ไม่ได้ทำความผิดร้ายแรงและควรได้รับโอกาสโดยการเยียวยาความเสียหายด้วยกระบวนการทางเลือกแทนกระบวนการยุติธรรมปกติ

- เป็นการให้โอกาสเด็กได้กลับตัว แก้ไขความเสียหายที่เกิดจากการกระทำ ของตน โดยไม่ต้องมีตราบาปติดตัวอันจะเป็นผลร้ายต่ออนาคตของเด็ก

- เด็กต้องรับสารภาพด้วยความสมัครใจและรับผิดชอบต่อการกระทำผิด ของตน
- เด็กต้องพยายามแก้ไขผลร้ายจากการกระทำผิดของตนที่เกิดกับผู้เสียหายหรือผู้อื่น
- ครอบครัวและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการทำความผิดของเด็ก
- ผู้เสียหายจะต้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความทุกข์ หรือความเสียหายที่ได้รับ และพูดคุยกับเด็กผู้ต้องหา

- การขอโทษอย่างจริงใจ โดยเด็กที่กระทำผิดต่อผู้เสียหาย เป็นปัจจัยในความสำเร็จ

- อาจให้มีการชดเชยความเสียหายเป็นทรัพย์สิน ทำงานชดเชย หรือกระทำการประการอื่น แก่ผู้เสียหาย ตามความเหมาะสมหรือทำงานบริการสังคม

- ครอบครัวเป็นผู้ประชุมกำหนดโทษและมาตรการที่จะแก้ไขเยียวยาเด็กนั้นเอง (ภายใต้หลักการว่า: ไม่มีใครหวังดีเกินกว่าพ่อแม่หรือครอบครัวของเด็กเอง) แต่มาตรการในการ ลงโทษและแก้ไขนั้น ต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายทั้งจากผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

- เด็กรู้สึกถูกลงโทษโดยพ่อแม่ ไม่ใช่คนแปลกหน้า
- โทษที่ลงต้องไม่ทำลายชีวิตปกติในครอบครัวและสังคม โดยไม่ถูกผลักดัน ให้กลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก

- ข้อตกลงในการลงโทษเด็กที่ครอบครัวกำหนดต้องทำเป็นหนังสือและต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและเด็กที่กระทำผิดกับครอบครัวต้องปฏิบัติตามนั้น

- หากเด็กปฏิบัติได้ครบถ้วนตามข้อตกลงก็จะไม่ถูกดำเนินคดีต่อไปและถือเสมือนว่า เด็กไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลย

- หากเด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงให้ครบถ้วน เด็กจะถูกดำเนินคดีต่อไป

- ในกรณีไม่มีครอบครัว หรือครอบครัวไม่รับผิดชอบ ภาครัฐหรือองค์กรเอกชนอื่น จะเข้าทำหน้าที่แทน (วันชัย รุจนวงศ์, 2546)

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา ต่างก็มีความสนใจเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและได้ทำการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว ทฤษฎีในยุคดั้งเดิมจะมองว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยประการใดประการหนึ่งแต่เพียงประการเดียว (Single Factor

Theory) เช่น ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจของเด็ก ภาวะทางเศรษฐกิจ หรือสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาวิชาด้านสังคมศาสตร์ให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น นักวิชาการยุคต่อมาจึงพบว่าสาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดนั้น มีสาเหตุจากปัจจัยหลายประการร่วมกัน ทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวถึงการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่น่าสนใจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่

1) ทฤษฎีว่าด้วยอาชญากรโดยกำเนิด (Born Criminal) Cesaro Lombros นายแพทย์ชาวอิตาลี ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยการใช้วิธีการวัดกะโหลกศีรษะและอวัยวะต่างๆ ของอาชญากรที่ถึงแก่กรรมแล้ว อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะทางชีวภาพของมนุษย์ (อานนท์ อาภาภิรมย์, 2517: 37 อ้างใน สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ, 2546)

Cesaro อธิบายว่า อาชญากรนั้นจะมีลักษณะหรือรูปร่างทางกายภาพผิดแผกแตกต่างไปจากบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป กล่าวคือ ลักษณะทางร่างกายของอาชญากรจะสังเกตได้จากรูปของกะโหลกศีรษะที่ไม่ได้สัดส่วน ขากรรไกรล่างยาวกว่าขากรรไกรบนหรือใบหูไม่สมประกอบ เหล่านี้เป็นต้น

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า อาชญากรนั้นถ่ายทอดได้ทางพันธุกรรม กล่าวคือ พ่อแม่ที่เป็นอาชญากร ลูกที่เกิดมาก็จะเป็นอาชญากรด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นอาชญากรนั้นเป็นอาชญากรโดยกำเนิด

อย่างไรก็ดี ในระยะหลังทฤษฎีนี้ไม่ได้รับความนิยมนัก เพราะนักสังคมวิทยาสสมัยใหม่ จะให้ความสนใจในเรื่องอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมากกว่า

จึงอาจสรุปได้ว่า ลักษณะทางร่างกายนั้นได้มาจากพันธุกรรม และบุคคลบางคนนั้นก็มีความบกพร่องทางร่างกายมาตั้งแต่เยาว์วัย ในขณะที่วัยก่อนนั้นย่อมได้รับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนเกิดและภายหลังเกิดด้วย ทำให้มีลักษณะของบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไป เช่น ความบกพร่องทางจิต ความแปรปรวนทางอารมณ์อันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพครอบครัวและอื่นๆ

ฉะนั้น จึงไม่น่าเป็นไปได้ว่าพันธุกรรมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของการกระทำผิดเพียงอย่างเดียว เพราะทั้งสองอย่างต่างก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น

กล่าวกันว่าพันธุกรรมแม้จะมีอิทธิพลต่อเด็กมากในระยะแรกของการเจริญเติบโต แต่เมื่อเด็กโตขึ้นพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมทำงานเกี่ยวเนื่องควบคู่กันไปและมีความสำคัญเท่าเทียมกัน นั่นคือพันธุกรรมเป็นโครงสร้างที่กำหนดขอบเขตพัฒนาการของบุคคลและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางพัฒนาการนั้นๆ

2) ทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิต (Psychogenic Theory) Lrving Kaufman (อ้างใน สุพัตรา สุภาพ, 2515: 68-69) กล่าวว่า จากประสบการณ์เด็กกระทำผิดที่ผ่านมาความรู้สึกทางจิตใจและนิสัยใจคอของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยกล่าวว่าเด็กที่กระทำผิดนั้นเป็นผลมาจาก

2.1 ขาดการอบรมจากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ตายหรือสภาพบ้านแตกหรือไม่อบรมลูกพอเพียง จึงทำให้จิตใจเด็กแข็งกระด้าง

2.2 มีพัฒนาการทางเพศทำให้รู้สึกไม่สบายใจหรือเป็นทุกข์

2.3 มีความเห็นแก่ตัว จึงเป็นทุกข์จากสาเหตุดังกล่าวนี้ นักจิตวิทยาเห็นว่า เด็กพวกนี้จะมองโลกในแง่ร้าย เพราะรู้สึกว่าตนเองได้รับการดูถูกจากสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะมีน้อย ชอบระราน ชอบการต่อสู้ ชอบยกตัวเองและมีความรู้สึกกระวนกระวายใจ เด็กพวกนี้จะรู้สึกว่าในชีวิตของเขา เขาไม่เคยได้รับอะไรที่เขาปรารถนาเลย

3) ทฤษฎีหลายสาเหตุ (The Multiple Factor of Causality) นักอาชญาวิทยาหลายท่านเชื่อว่า การกระทำผิดของบุคคลมิได้เกิดขึ้นจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงสาเหตุเดียวแต่เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุทั้งทางด้านชีววิทยาและทางด้านสังคม โดยเฉพาะทางด้านสังคมจะมีอิทธิพลมากกว่า นักอาชญาวิทยาปัจจุบันตั้งข้อสังเกตว่า เด็กที่กระทำผิดมักจะเป็นเด็กที่พบเห็นแต่การกระทำที่ไม่ถูกต้องที่คอยเลี่ยมสอนให้เขากระทำผิดเรื่อยไป ชีวิตที่อดอยากยากแค้นหรือผิดหวัง ขาดความอบอุ่น ซึ่งจะช่วยเหลือหลอมเขาให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนร่วมโลกและปลูกฝังค่านิยม ที่ผิดๆ ให้แก่เขา นอกจากนี้ความกดดันต่างๆ และความทุกข์ทรมานที่เขาได้เป็นประจำ อาจทำให้เขาเกิดความบกพร่องทางจิตใจและกระทำความผิดลงไปได้ง่ายขึ้น (Taft, Donald R., 1956)

4) ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) Sigmund Freud นักจิตวิเคราะห์ที่มีชื่อเสียง มีความเชื่อว่าบุคคลที่จะกระทำผิด คือผู้ที่ปฏิบัติตามไปตามสันดานดิบ (Id) ขาดการควบคุม ขาดสติ และขาดคุณธรรม

ฟรอยด์ เชื่อว่าคนเรานั้นเกิดมาพร้อมกับ Id ส่วน Ego และ Superego นั้นค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ ประสบการณ์ในวัยเด็กและองค์ประกอบทางเพศมีความสัมพันธ์ต่อการเจริญเติบโตและชีวิตของมนุษย์มาก

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา ต่างก็มีความสนใจเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและได้ทำการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว ทฤษฎีในยุคดั้งเดิมจะมองว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยประการใดประการหนึ่งแต่เพียงประการเดียว (Unconscious Mind) เมื่อถูกเก็บกดไว้นานๆ บางครั้งเมื่อ Ego และ Superego อ่อน การกระทำผิดก็อาจเกิดขึ้นได้

5) ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural-Functional Theory) Durkheim, Parsons, Merton และคณะ ได้ทำการศึกษาพบว่าในสังคมปกติโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมหรือครอบครัวก็จะปกติกล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวจะมีการปฏิบัติตนตามสถานภาพบทบาทและหน้าที่ของตนจึงทำให้สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดี ส่วนครอบครัวที่ไม่ปกติและมีปัญหานั้นก็คือ ครอบครัวที่มีปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้สภาพของโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัวผิดปกติ เมื่อโครงสร้างของครอบครัวผิดปกติ เช่น บิดามารดาถึงแก่กรรม หย่าร้าง แยกกันอยู่ หรืออื่นๆ จึงทำให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัวจึงไม่สามารถจะกระทำได้ดีเต็มที่ สมาชิกของครอบครัวบางส่วนจึงมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปทัสถานของสังคม เช่น การก่ออาชญากรรมประเภทต่าง ๆ เป็นต้น (อานนท์ อาภาภิรมย์, 2517 :38)

6) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) เป็นยุทธวิธีที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคนและส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม ดังนั้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนนั้นมียุทธวิธีที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเข้ามามีใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วย การเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำโดยบังคับโดยสมัครใจ โดยความจำเป็น การเข้าร่วมอาจเกิดจากการชักนำ ของผู้นำชุมชน หัวหน้าเผ่า หัวหน้าหมู่บ้าน ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่หรือแม้กระทั่งรัฐบาลหรือองค์กรเอกชน การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอาจทำในระยะสั้น ระยะยาวต่อเนื่อง อาจกระทำตามนโยบายที่กำหนดหรือทำตามความจำเป็นที่อยู่ร่วมกันในชุมชนที่ต้องช่วยกัน เพื่อความอยู่รอดและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2527 (อ้างใน พงษ์ศักดิ์ จัตรตะชะ, 2540: 11-12) กล่าวว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ปธาน สุวรรณมงคล, 2527 (อ้างใน พงษ์ศักดิ์ จัตรตะชะ, 2540: 12-13) กล่าวถึงปรัชญาของการพัฒนาชนบทที่สามารถนำมาปรับใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน โดยยึดหลักการสำคัญ คือ การให้ชาวชนบทได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของตนเองโดยตนเอง การพัฒนาชนบทแนวใหม่นี้จึงเป็นการทำให้ชาวชนบทรู้จักวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเมื่อจำเป็นเมื่อคนเกิดความสำนึกและมี

ความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงแล้ว กระบวนการพัฒนาก็จะเกิดจากความสมัครใจและมีความเป็นตัวของตัวเอง ผลแห่งการพัฒนาจะตกอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่ โดยที่การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานพัฒนาชนบทนั้น ชุมชนควรมีบทบาทใน 4 ลักษณะ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

อกิน รพีพัฒน์, 2527: 101 แบ่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527: 272 -273) ได้แยกไว้ดังนี้คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2.4 การบำบัด แก้ไข พื้นฟู การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามกระบวนการทศน์ใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

แนวคิดและกระบวนการในการพัฒนาระบบงานในศาลเยาวชนและครอบครัวตามกระบวนการทศน์ใหม่แบ่งได้ 3 กระบวนการใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ (ประกอบ สันะเปสนันท์, 2540: 1-7)

1) กระบวนการป้องกัน

กระบวนการป้องกันนี้เป็นกระบวนการในการสร้างเครือข่ายพิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยศาลเยาวชนและครอบครัวได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนและการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน (Community -Based Program) และให้เครือข่ายนี้ทำงานร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัวในการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดหรือตกเป็นเหยื่อโดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะร่วมกับสมาชิกเครือข่ายพิทักษ์สิทธิเด็กเยาวชนและครอบครัวจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนให้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนต่อสังคม และเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายคุ้มครองเด็ก กฎหมายอาญาให้แก่เด็กและเยาวชน ครู อาจารย์และผู้ปกครอง เพื่อให้ทุกคนตระหนักรู้ว่าการกระทำอย่างไรเป็นความผิดต่อทบัญญัติของกฎหมายที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวและ

สังคม นอกจากนั้นยังรณรงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเครือข่ายดังกล่าวจะมีส่วนร่วมงานกับศาลเยาวชนและครอบครัวในชั้นพิจารณาคดี โดยเข้ามามีส่วนในการสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติ และเข้ามามีส่วนในการประชุมกลุ่มเชี่ยวชาญของศาล ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการเชื่อมโยงระหว่างศาลกับชุมชน โดยส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาของ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยให้ชุมชนยอมรับเด็กที่ผ่านกระบวนการของศาลเยาวชนและครอบครัว และกลับตัวเป็นคนดีแล้วกลับเข้าสู่สังคมโดยสังคมไม่รังเกียจ เพราะหากสังคมไม่ยอมรับเด็กและเยาวชนดังกล่าวกลับสู่สังคมแล้วเท่ากับเป็นการผลักเด็กและเยาวชนออกจากสังคมและชุมชนอันจะเป็นผลให้เด็กและเยาวชนนั้นหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

นอกจากนี้เครือข่ายดังกล่าวจะทำงานร่วมกับศาลโดยแนะนำให้คู่พิพาทในครอบครัว เข้าถึงการบริการของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยศาลเยาวชนและครอบครัวมีศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในครอบครัวก่อนฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้คู่พิพาทมาใช้บริการไกล่เกลี่ย หรือไม่ให้ข้อพิพาทลุกลามใหญ่โตขึ้นถึงชั้นฟ้องร้อง ในกระบวนการดังกล่าวจึงได้ร่วมมือกับชุมชนและสังคมให้เข้ามาร่วมพิจารณาคัดเลือกแต่งตั้งคณะบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ให้เป็นคณะกรรมการสหวิชาชีพประจำศาล เพื่อช่วยวิเคราะห์เด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลและเสนอโปรแกรมบำบัดหรือแนวทางในการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมรุนแรงเฉพาะราย ให้ผู้พิพากษาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาและพิพากษาคดีอย่างถูกต้องต่อไป

2) กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู

กระบวนการนี้เป็นกระบวนการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาแล้วมีคดีสู่ศาล โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะมุ่งเน้นในการแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดี และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ อันเป็นกระบวนการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในระบบเปิด โดยศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าเด็กและเยาวชนควรเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมคือในครอบครัวของตนเองและสังคม มิใช่เติบโตในสถานที่อื่นๆ เช่น ในสถานฝึกและอบรมศาลเยาวชนและครอบครัวมีแนวทางในการที่จะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีการร่วมกันจนเด็กและเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีได้แล้วจึงจะมีคำพิพากษาในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าเด็กและเยาวชนไม่สามารถดำเนินการแก้ไขในระบบเปิดได้แล้วก็จะมีการสั่งหรือคำพิพากษาให้ส่งตัวเด็กและเยาวชนนั้นไปดำเนินการแก้ไขในสถานฝึกและ

อบรมซึ่งเป็นระบบปิด โดยถือว่าการที่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในระบบปิดนั้นเป็นทางเลือกสุดท้าย มาตรการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูดังกล่าวมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เมื่อเด็กและเยาวชนถูกฟ้องต่อศาลและให้การรับสารภาพ ผู้พิพากษาจะมีคำสั่งให้เลื่อนการพิพากษาออกไปตามมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 จากนั้นมีคำสั่งให้ผู้พิพากษาสมทบทำการจำแนกสืบค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดตามกระบวนการทางจิตวิทยา เพื่อจะได้ทราบสาเหตุในการกระทำผิดของเด็ก และจำแนกพฤติกรรมในการกระทำผิดของเด็กด้วยว่ามีพฤติกรรมรุนแรงหรือไม่รุนแรง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขเด็กและเยาวชนให้ตรงตามสาเหตุแห่งการกระทำผิดและตามพฤติกรรมในการทำความผิดต่อผู้พิพากษา เพื่อให้ผู้พิพากษาจะได้มีคำสั่งให้ดำเนินการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้ตรงตามสาเหตุแห่งการกระทำผิดและตรงตามพฤติกรรมในการกระทำผิด

2.2 ในกรณีจำแนกแล้วพบว่าลักษณะพฤติกรรมในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไม่รุนแรง เด็กและเยาวชนเรียนหนังสืออยู่ และปัญหาการกระทำผิดมิได้เกิดจากครอบครัว ผู้พิพากษาสมทบ อาจเสนอแนวทางแก้ไขเด็กและเยาวชน โดย

- ให้คุมประพฤติเด็กและเยาวชนก่อนพิพากษาโดยให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือเครือข่ายชุมชนเป็นผู้สอดส่องดูแลความประพฤติของเด็กและเยาวชนผู้นั้น โดยการคุมประพฤติอาจกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ด้วยหรือกำหนดเงื่อนไขให้ทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ด้วยก็ได้

- ถ้าผู้พิพากษาเห็นชอบกับแนวทางแก้ไขที่ผู้พิพากษาสมทบเสนอนั้น ผู้พิพากษาก็จะจกรายงานกระบวนการพิจารณาแจ้งให้เด็กและเยาวชนทราบว่าจะมีการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนก่อนพิพากษา โดยให้เด็กและเยาวชนพร้อมด้วยบิดามารดาหรือผู้ปกครองมารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบเป็นระยะตามเงื่อนไขที่กำหนด

- ในการรายงานตัวนี้ ผู้พิพากษาสมทบจะสอบถามความเปลี่ยนแปลงและกิจกรรมที่ผ่านมาจากตัวเด็กและเยาวชน บิดามารดาหรือผู้ปกครอง พร้อมทั้งแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนแก่เด็กและเยาวชนหรือแนะนำแนวทางในการประกอบอาชีพให้แก่บิดามารดา โดยผู้พิพากษาสมทบจะรายงานความคืบหน้าในการรับรายงานตัวเด็กและเยาวชนให้ผู้พิพากษาทราบเป็นระยะ

- เมื่อผลการคุมประพฤติเป็นที่น่าพอใจโดยเด็กและเยาวชนได้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ผู้พิพากษาอาจมีคำพิพากษาปล่อยตัวเด็กและเยาวชนไปโดยไม่มีเงื่อนไขหรือมีเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ และอาจกำหนดให้เด็กและเยาวชนมารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบอีกเป็นระยะเพื่อติดตามผลก็ได้

- ถ้าเด็กและเยาวชนไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นผู้พิพากษาสมทบอาจเสนอให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนดังกล่าวเข้ากิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้นก็ได้

2.3 กรณีมีลักษณะพฤติกรรมไม่รุนแรง แต่มีความรุนแรงมากกว่าพฤติกรรมในข้อ 2.2 มาอีกระดับหนึ่ง ผู้พิพากษาสมทบอาจเสนอให้ส่งเด็กและเยาวชนนั้นไปเข้ากิจกรรมปรับเปลี่ยนพื้นฐานในโครงการที่ศาลจัดขึ้น หรือโครงการที่องค์กรเอกชนหรือเครือข่ายพิทักษ์สิทธิเด็กเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้นตามสาเหตุแห่งการกระทำผิด เช่น

- เด็กและเยาวชนกระทำผิดเนื่องมาจากสาเหตุปัญหาครอบครัว ให้เข้าโครงการครอบครัวสัมพันธ์พบนักจิตวิทยา โครงการฝึกอาชีพและจัดหางานให้ โดยให้ไปทำงานในสถานประกอบการของเครือข่าย

- เด็กและเยาวชนกระทำผิดเนื่องมาจากสาเหตุปัญหาของตัวเด็กหรือเยาวชนเอง ให้เข้าโครงการค่ายเยาวชนเพื่ออนาคตของชาติ (ค่ายทหาร) โครงการเยาวชนสัมพันธ์ (องค์กรด้านเด็ก) โครงการฝึกอาชีพ โครงการบรรพชาสามเณร โครงการค่ายธรรมะหรือบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีวินัย รู้จักยั้งคิดและมองเห็นประโยชน์ของส่วนรวม

- เด็กและเยาวชนกระทำผิดเนื่องมาจากสาเหตุปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้เข้าค่ายโครงการเยาวชนสัมพันธ์ (องค์กรด้านเด็ก) โครงการฝึกอาชีพ โครงการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ บรรพชาสามเณร ค่ายธรรมะหรือส่งเข้าสถานศึกษาต่าง ๆ เช่น โรงเรียนฟ้าใส โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

- หากผู้พิพากษาเห็นชอบกับแนวทางแก้ไขดังกล่าวก็จะสอบถามเด็กและเยาวชน หากเด็กและเยาวชนทราบแล้วยินยอมเข้าร่วมกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานดังกล่าวแล้ว ผู้พิพากษาอาจรายงานกระบวนการพิจารณาให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวโดยอาจสั่งให้มีการคุมประพฤติตามวิธีการในข้อ 2.2 ร่วมด้วยก็ได้ ในกรณีที่เมื่อมีคำสั่งดังกล่าว กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานดังกล่าวยังไม่ถึงกำหนดที่จะจัดขึ้น ในระหว่างนี้ก็อาจให้มีการคุมประพฤติดังกล่าวโดยบิดามารดา โดยให้มารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบไปพลางก่อน เมื่อถึงเวลาที่จะเข้ากิจกรรมจึงให้เด็กและเยาวชนมารายงานตัวเพื่อเข้ากิจกรรมดังกล่าว

- ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการประกันตัวโดยอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจฯ ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งให้สถานพินิจฯ ส่งเด็กและเยาวชนดังกล่าวไปเข้ากิจกรรมตามที่เหมาะสมได้ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานแล้วเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมดีขึ้น เช่น อาจรู้สำนึกผิด มีการปรับปรุงตัวดีขึ้น ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งให้ใช้วิธีการคุมประพฤติตามวิธีการในข้อ 2.2 อีกระยะหนึ่ง เมื่อผลการคุมประพฤติเป็นที่น่าพอใจผู้พิพากษาก็อาจมี

คำพิพากษาปล่อยตัวเด็กและเยาวชนไปโดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขให้เด็กและเยาวชนมารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบเป็นระยะ ๆ เพื่อติดตามผลก็ได้

- กรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ถ้าเสร็จสิ้นกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานแล้วเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมดีขึ้นเช่นอาจรู้สำนึก พินิจพิจารณาอาจมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันก็ได้ และจากนั้นก็อาจใช้วิธีการคุมประพฤติดังกล่าวตามข้อ 2.2 อีกระยะหนึ่ง เมื่อผลการคุมประพฤติเป็นที่น่าพอใจก็อาจจะมีคำพิพากษาปล่อยตัวไปได้โดยอาจกำหนดเงื่อนไขหรือไม่กำหนดก็ได้ หากเสร็จสิ้นกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานแล้วเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ผู้พิพากษาอาจส่งเด็กและเยาวชนไปฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมซึ่งเป็นระบบปิดต่อไป โดยกำหนดโปรแกรมร่วมกับสถานพินิจฯ เพื่อให้ตรงตามสาเหตุในการกระทำผิด

2.4 กรณีมีลักษณะพฤติกรรมไม่รุนแรงและมีผู้เสียหาย และเป็นคดีที่จำเลย ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อยไม่มีผลร้ายแรงต่อผู้เสียหาย ชุมชน และการกระทำผิดของจำเลยครั้งนี้ต้องไม่กระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เกี่ยวข้องและสังคมมากเกินไปที่จะยอมรับได้ สรุปง่าย ๆ คือเป็นคดีที่ปกติศาลจะให้โอกาสจำเลยอยู่แล้ว ผู้พิพากษา สมทบอาจเสนอให้ส่งเด็กและเยาวชนไปเข้ากระบวนการประชุมกลุ่มเยียวยา (Healing Conference) ซึ่งเป็นการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนผสมผสานกัน โดยผู้ที่เข้าประชุมกลุ่มเยียวานั้นประกอบด้วย เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ผู้เสียหาย บิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้เสียหาย เครือข่ายชุมชนที่เด็กและเยาวชนและผู้เสียหายอยู่ใกล้เคียงและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย เช่น ครู นายจ้าง โดยมีผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ดำเนินการประชุม หากผู้พิพากษาเห็นชอบกับแนวทางดังกล่าวอาจจรรยาบรรณพิจารณาพิจารณาให้ดำเนินการประชุมกลุ่มเยียวยา

เมื่อที่ประชุมกลุ่มเยียวยาได้ข้อสรุปแผนแก้ไขเด็กและเยาวชนพร้อมทั้งแผนเยียวยาผู้เสียหายแล้ว ให้เสนอแผนแก้ไข เยียวยาต่อผู้พิพากษา ถ้าผู้พิพากษาเห็นชอบกับแผนดังกล่าวก็จะมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผนนั้น เมื่อเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผนเยียวยาเสร็จสิ้นแล้วมีความประพฤติดีขึ้นจนเป็นที่พอใจ ผู้พิพากษาสมทบที่บริหารแผนก็จะเสนอผู้พิพากษาเพื่อมีคำพิพากษาต่อไป ผู้พิพากษาอาจมีคำพิพากษาปล่อยตัวไปโดยกำหนดเงื่อนไขใด ๆ หรือไม่กำหนดเงื่อนไขก็ได้ เช่น หากกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบอีกเป็นระยะหนึ่งหรืออาจมีคำสั่งให้เข้ากิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานก่อนก็ได้ หากเด็กหรือเยาวชนไม่ยอมทำตามแผนแก้ไขดังกล่าวหรือไม่อาจสามารถแก้ไขเด็กเยาวชนตามเงื่อนไขนี้ได้ ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งให้ส่ง

เด็กและเยาวชนไปฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมซึ่งเป็นระบบปิดต่อไป เมื่อผลการอบรมเป็นที่น่าพอใจแล้วจึงค่อยมีคำพิพากษาก็ได้

ในกรณีให้ดำเนินการประชุมกลุ่มเยาวชน หากผู้เสียหายไม่ยินยอมเข้าประชุมกลุ่มเยาวชน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการประชุมกลุ่มเยาวชนได้ ก็อาจดำเนินการให้ประชุมครอบครัวเพื่อหาทางแก้ไขเด็กและเยาวชน โดยให้ครอบครัวบำบัดเด็กและเยาวชนนั้นอย่างมีรูปแบบที่ชัดเจน จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนข้างต้น

2.5 กรณีมีลักษณะพฤติกรรมรุนแรง เช่น กระทำผิดหลายครั้ง ไม่หลาบจำ ไม่สำนึกในการกระทำผิด จิตบกพร่อง กระทำผิดอย่างรุนแรง ไม่สนใจในผลเสียหาย ผลกระทบจากการกระทำมีผลต่อตัวเด็กหรือเยาวชน ครอบครัว สังคมมาก เด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มหรือโอกาสในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองน้อยมาก ผู้พิพากษาสมทบอาจเสนอผู้พิพากษาให้มีคำสั่งให้ส่งเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยคณะกรรมการสหวิชาชีพ ถ้าผู้พิพากษาเห็นชอบกับแนวทางดังกล่าวอาจจรรยาบรรณพิจารณาให้ส่งเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยคณะกรรมการสหวิชาชีพที่ศาลตั้งขึ้น

เมื่อที่ประชุมสหวิชาชีพได้ข้อสรุปแล้วก็ให้จัดทำรายงานเสนอโปรแกรมบำบัดเด็กและเยาวชนเฉพาะรายต่อผู้พิพากษาเพื่อมีคำสั่ง ถ้าผู้พิพากษาเห็นชอบกับแนวทางแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยคณะกรรมการสหวิชาชีพดังกล่าวแล้วก็จะให้ส่งเด็กและเยาวชนปฏิบัติต่อไปเมื่อได้ผลเป็นที่น่าพอใจผู้พิพากษาก็อาจมีคำพิพากษาปล่อยตัวไปโดยกำหนดเงื่อนไขหรือไม่กำหนดเงื่อนไขก็ได้เช่น อาจให้ทำการคุมประพฤติโดยให้เด็กและเยาวชนมารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบอีกเป็นระยะเพื่อติดตามผลก็ได้ ในกรณีที่ดำเนินการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามโปรแกรมหักแล้ว ไม่สามารถที่จะแก้ไขเด็กและเยาวชนได้ ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งหรือคำพิพากษาส่งตัวเด็กและเยาวชนไปฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมซึ่งเป็นระบบปิดต่อไป

2.6 กรณีมีลักษณะพฤติกรรมรุนแรงมาก ผู้พิพากษาสมทบอาจเสนอให้มีการประชุม สหวิชาชีพ เมื่อได้ผลจากการประชุมสหวิชาชีพแล้ว และผู้พิพากษาเห็นว่าไม่สามารถจะทำการแก้ไขในระบบข้างต้นได้ ก็อาจมีคำสั่งให้ส่งเด็กและเยาวชนไปฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมซึ่งเป็นระบบปิด โดยมีเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการสหวิชาชีพแนะนำแผนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู จำเลย และคอยติดตามผลการฝึกอบรมดังกล่าว หากเปลี่ยนแปลงจนเป็นที่พอใจก็อาจจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรได้ หรืออาจมีคำพิพากษาส่งตัวเด็กและเยาวชนไปฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมทันทีเลยก็ได้ โดยมีเงื่อนไขให้สถานฝึกปฏิบัติตามที่คณะกรรมการสหวิชาชีพแนะนำ หรือในกรณีที่ผู้พิพากษาเห็นว่าไม่อาจแก้ไขและฟื้นฟูแบบเด็ก

และเยาวชนได้ เห็นควรที่จะลงโทษก็อาจจะมีคำพิพากษาจำคุกแล้วแต่กรณี โดยมีเงื่อนไขให้ เรือนจำปฏิบัติตามที่คณะกรรมการสหวิชาชีพแนะนำ

2.7 ในกรณีที่ผู้พิพากษามีคำสั่งให้ส่งเด็กและเยาวชนไปฝึกอบรมในสถานฝึกและ อบรมซึ่งเป็นระบบปิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาหรือหลังมีคำพิพากษา ศาลเยาวชนและครอบครัว กลางและศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักรจะร่วมมือกับสถานฝึกและอบรมเพื่อกำหนด โปรแกรมการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนให้ตรงกับสาเหตุแห่งการกระทำผิด เพื่อให้ผู้พิพากษามี คำสั่งหรือคำพิพากษาได้ถูกต้องว่าจะให้เด็กและเยาวชนนั้นฝึกอบรมอะไร เป็นเวลานานเท่าใด ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนนั้นได้รับการอบรมจนครบหลักสูตรที่เห็นสมควร และจะให้สถานฝึกและ อบรมรายงานผลการฝึกอบรมให้แก่ผู้พิพากษาทราบทุกกระยะ 3 เดือน เพื่อติดตามผล หรืออาจมี คำสั่งให้เบิกตัวเด็กและเยาวชนจากสถานฝึกมาพบผู้พิพากษาสมทบเพื่อพูดคุยสอบถามความ คืบหน้าเป็นระยะเพื่อติดตามผลร่วมด้วยก็ได้ หรืออาจให้ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบเข้าไป เยี่ยมเยียนเด็กและเยาวชนเพื่อติดตามผลก็ได้

การดำเนินการที่จะแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนดังกล่าวนี้ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน หากดำเนินการทางใดทางหนึ่งแล้วไม่ประสบผลก็อาจมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงให้ดำเนินการในทางอื่นได้ โดยถือเป็นหลักว่าจะดำเนินการแก้ไขเด็กและเยาวชนให้ได้จนถึงที่สุด เมื่อเห็นว่าแก้ไขได้แล้วจึง จะมีคำพิพากษา หรือเห็นว่ามิอาจแก้ไขได้เนื่องจากดำเนินการจนถึงที่สุดแล้วจึงจะส่งไปฝึกอบรม ในสถานฝึกและอบรมซึ่งเป็นระบบปิด โดยถือว่าการส่งไปฝึกและอบรมในสถานฝึกและอบรม ดังกล่าวนี้นี้เป็นทางเลือกสุดท้าย ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่าคดีจะค้างพิจารณาอยู่ในศาลเป็นจำนวน มากหรือไม่ โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะดำเนินการมุ่งแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็น หลักโดยไม่คำนึงถึงปริมาณคดีที่ค้างอยู่ในศาล โดยยึดหลักว่า แม้ไม่มีคดีค้างอยู่ในศาล แต่ศาล เยาวชนและครอบครัวไม่สามารถแก้ไขเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีได้ ก็ไม่ถือว่าประสบ ความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุปก็คือ กระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการบำบัด แก้ไข พื้นฟู ก็คือให้มีการ ดำเนินการบำบัด แก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจนเด็กและเยาวชนกลับตัวเป็น พลเมืองดีแล้ว จึงจะมีคำพิพากษาโดยคำพิพากษานี้จะรับรองว่าเด็กและเยาวชนนี้กลับตัวเป็น พลเมืองดีแล้ว หรือดำเนินการจนถึงที่สุดแล้วแต่เด็กหรือเยาวชนไม่กลับตัวเป็นพลเมืองดี จึงมีคำ พิพากษาส่งเด็กและเยาวชนไปฝึกอบรมในระบบปิด

3) กระบวนการพัฒนาระบบงานในด้านการส่งเสริมและพิทักษ์สถาบันครอบครัวและการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในครอบครัว

กระบวนการดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการในคดีแพ่งอันเป็นคดีครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวเล็งเห็นว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลัก จึงมุ่งที่จะระงับหรือยุติความขัดแย้งในครอบครัวอันจะนำไปสู่การแตกแยกและหย่าร้างของครอบครัว ซึ่งจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยมีขั้นตอนดังนี้ (เพ็ญอ้าง: 9)

3.1 ศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคจะจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในครอบครัวขึ้น โดยศูนย์ดังกล่าวนี้จะรับปรึกษาปัญหาครอบครัวและไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในครอบครัวที่ยังไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล โดยให้ผู้พิพากษาสมทบที่มีประสบการณ์ในการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ให้คำปรึกษาและไกล่เกลี่ย โดยมุ่งเน้นที่จะยุติความขัดแย้งในครอบครัวก่อนที่จะปัญหาข้อพิพาทจะลุกลามต่อเนื่องจนถึงขั้นฟ้องร้อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะกลายเป็นสาเหตุหนึ่งที่กระตุ้นหรือก่อให้เกิดเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา

3.2 ศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจะประสานงานร่วมมือกับสมาชิกเครือข่ายพิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้น ประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ชุมชนและแนะนำ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้คู่พิพาทในครอบครัวทราบถึงประโยชน์ของการไกล่เกลี่ย ระงับข้อพิพาทก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาลและเชิญชวนให้ผู้พิพาทไปใช้บริการศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในครอบครัวของศาล ทั้งนี้ถ้าการไกล่เกลี่ยประสบผลสำเร็จ สามารถยุติข้อพิพาทได้ ย่อมนำไปสู่ความปรองดองในครอบครัว หากไม่สามารถยุติข้อพิพาทได้ ผู้ไกล่เกลี่ยก็สามารถแนะนำคู่พิพาทให้ไปฟ้องคดีต่อศาลและแนะนำว่าให้คำนึงถึงประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ

3.3 มาตรการการไกล่เกลี่ยในชั้นพิจารณาคดี ศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคมีมาตรการที่จะให้คดีครอบครัวที่ฟ้องต่อศาลแล้วเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยทุกคดี ซึ่งการไกล่เกลี่ยจะดำเนินการโดยผู้พิพากษาสมทบเป็นหลัก โดยมีผู้พิพากษาเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น โดยมุ่งเน้นที่จะยุติความขัดแย้งในครอบครัวโดยคำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว หากไม่อาจรักษาสถานภาพของครอบครัวไว้ได้ การหย่าต้องเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุดโดยให้ผู้พิพาทคำนึงถึงอนาคตและสวัสดิภาพของบุตรเป็นสำคัญ หากการไกล่เกลี่ยสามารถบรรลุข้อตกลง ผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นผู้ประนีประนอมจะทำรายงานเสนอผู้พิพากษาเพื่อให้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความและมีคำพิพากษตามยอม แต่หากการไกล่เกลี่ยไม่สามารถตกลงกันได้ ผู้ประนีประนอมอาจทำรายงานเสนอผู้พิพากษาเพื่อให้มีคำสั่งส่งคดีเข้าสู่การพิจารณาต่อไป

การดำเนินการไต่ถามข้อพิพาทในชั้นพิจารณาคดีนี้จะดำเนินการโดยผู้พิพากษาสมทบเป็นหลัก โดยมีผู้พิพากษาเป็นที่ปรึกษา

2.5 การไต่ถามข้อพิพาทในคดีอาญาของศาลนิวซีแลนด์ (อ้างใน สรวิศ ลิ้มปรงสิ, 2549: 24-35)

ในการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการพิจารณาของประเทศใดแล้วแต่มีแนวคิดที่ไม่แตกต่างกันในสาระสำคัญ เพียงแต่ว่าประเทศใดจะเน้นหรือให้ความสำคัญกับส่วนใดมากกว่ากันเท่านั้น แนวคิดหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศส่วนใหญ่ล้วนแต่มุ่งไปที่การนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยกระบวนการจะเริ่มจากการสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจที่จะรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย จากนั้นจะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาก่อนการฟ้องคดีที่จะส่งฟ้องศาลต่อไป มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือในระบบของประเทศนิวซีแลนด์ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งทำหน้าที่เป็นพนักงานอัยการในการฟ้องคดีต่อศาลด้วยเรียกว่าเป็น Prosecutor Police

เมื่อคดีถูกฟ้องต่อศาลก็จะเข้าสู่กระบวนการสืบพยานหลักฐานในประเทศนิวซีแลนด์ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) จึงใช้ระบบลูกขุนจำนวน 12 คน เป็นผู้วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง แต่ไม่ว่ากระบวนการค้นหาความจริงจะใช้ระบบลูกขุนหรือใช้ผู้พิพากษาอาชีพ สาระของกระบวนการก็ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นการต่อสู้ในเชิงคดีด้วย การนำสืบพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อที่จะพิสูจน์ให้คณะลูกขุนหรือผู้พิพากษาเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาจนปราศจากความสงสัยตามสมควร ในขณะที่ฝ่ายจำเลยก็จะพยายามนำสืบพยานหลักฐานเพื่อหักล้างพยานหลักฐานของรัฐ สุดท้ายเมื่อการนำสืบพยานหลักฐานเสร็จสิ้นและรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ศาลจะมีหน้าที่กำหนดโทษที่จำเลยสมควรได้รับ โดยในการกำหนดโทษศาลอาจจะพิจารณากำหนดโทษเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดเช่นเดียวกันอีกในอนาคต (Deterrence) เพื่อให้สาสมกับความเสียหายที่จำเลยก่อขึ้น (Retribution) เพื่อกันผู้ที่เป็นอันตรายออกจากสังคมและมีโอกาสก่ออาชญากรรมอีก (Incapacitation) หรือเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

จากกระบวนการดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าผู้ที่เป็นศูนย์กลางของกระบวนการ คือ “จำเลย” ที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการต่างๆ มุ่งที่การพิสูจน์การกระทำของจำเลยเป็นสำคัญ ส่วนผู้เสียหายที่เป็น “เหยื่อ” ของการกระทำความผิดแทบไม่มีความสำคัญหรือไม่มีบทบาทในกระบวนการนอกเหนือไปจากกรณีที่จะต้องมาเบิกความเป็นพยานในศาล การที่ผู้เสียหายมาเบิกความก็เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งที่ต้องการจะพิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำของจำเลยเป็นสำคัญ โดย

ไม่ได้ให้ความสนใจถึงอารมณ์ความรู้สึกและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายมากกว่าการแสดงให้เห็นความเสียหายเพื่อให้ครอบครัวประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติเพื่อจะเป็นเหตุให้สามารถลงโทษจำเลยได้ ในกระบวนการลักษณะนี้จึงยังไม่ต้องพูดถึงการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นแง่ของอารมณ์ความรู้สึกหรือทางอื่น ๆ การเบิกความของผู้เสียหายซึ่งมุ่งไปที่การค้นหาความจริงเป็นหลัก ทำให้ทั้งโจทก์และจำเลยล้วนพยายามคาดกันให้ผู้เสียหายเบิกความไปในแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีของตน โดยทั้งสองฝ่ายต่างไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของผู้เสียหายเท่าใดนัก ทำให้มีการกล่าวกันว่าผู้เสียหายนอกจากจะถูกจำเลยทำร้ายแล้วยังถูกกระบวนการยุติธรรมทำร้ายซ้ำสองอีก

การเยียวยาความเสียหายที่เข้าสู่สำนวนของศาลหากจะมีก็เป็นเสมือนผลข้างเคียงที่มีการนำเสนอเพื่อให้ศาลใช้ประกอบกับดุลพินิจในการกำหนดโทษแก่จำเลยเท่านั้นเช่น การชดเชยค่าเสียหายให้แก่ฝ่ายผู้เสียหาย เป็นต้น มาตรการเยียวยาเหล่านี้ไม่ได้มีอะไรรับประกันได้ว่าจะสามารถเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงและส่วนใหญ่จะมุ่งแต่เฉพาะการเยียวยาในแง่ของตัวเงินเป็นสำคัญ ทำให้ค่อนข้างแน่นอนว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในแง่ของอารมณ์ความรู้สึกของผู้เสียหายไม่ได้รับการเหลียวแลในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และแม้จะไม่มีมาตรการเยียวยาใด ๆ ก็ไม่เป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาต่อไปได้เนื่องจากมาตรการเยียวยาเหล่านี้ไม่ได้เป็นองค์ประกอบหลักของกระบวนการ

นอกจากนั้น แม้ศาลอาจจะกำหนดมาตรการลงโทษแก่จำเลยแต่มาตรการลงโทษเหล่านั้นก็มีเพียงตามที่กฎหมายบัญญัติโดยเฉพาะเท่านั้น ซึ่งแม้จะใช้มาตรการต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างครบถ้วนแล้วแต่สถิติที่ผ่านมาก็ไม่มีเครื่องแสดงให้เห็นว่าผลของการลงโทษได้ผลตามที่กฎหมายต้องการอย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นการป้องกันการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันอีก ในอนาคตหรือการแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบที่การเยียวยามุ่งไปที่การชดเชยหรือชดเชยในแง่ตัวเงินเป็นสำคัญอาจจะสื่อความหมายในทางที่ผิดต่อฝ่ายจำเลยเสียด้วยซ้ำว่าสามารถใช้เงินทำให้ตนเองพ้นความรับผิดชอบได้ ทำให้จำเลยไม่ได้เกิดความเกรงกลัวในระบบหรือรู้สึกสำนึกในการกระทำของตนแต่อย่างใด

กระบวนการทั้งหมดนี้จึงเห็นได้ว่าผู้ที่เป็นจุดศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติคือ “จำเลย” (Offender-Centered) ส่วน “ผู้เสียหาย” เป็นเพียงตัวละครที่แทบไม่มีบทบาทมากนักและไม่ได้รับความใส่ใจจากกระบวนการ ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดความคิดขึ้นมาว่าควรต้องมีกระบวนการที่เอาใจใส่และดูแลผู้เสียหายด้วยในลักษณะที่ไม่แตกต่างจากจำเลย และในขณะเดียวกันต้องมีกรรมวิธีที่ทำให้จำเลยได้เข้าใจในผลจากการกระทำของตนตลอดจนรู้สำนึกในความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจมิให้เกิดความผิดพลาดอย่างเดียวกันอีกในอนาคต ทำ

ให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “**Restorative Justice**” เพื่อที่จะเข้ามาอุดช่องว่างในกระบวนการที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินการไม่ได้หรือไม่คำนึงถึง กระบวนการลักษณะนี้อาจทำได้ในหลายขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม แต่ในที่นี้จะขอจำกัดเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในชั้นศาลที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับจำเลยต่อศาลแล้ว โดยในประเทศนิวซีแลนด์ได้สร้างกระบวนการนี้ขึ้นสำหรับใช้ในช่วงเวลาก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา

2.5.1 กระบวนการไกล่เกลี่ยฟื้นสัมพันธในคดีอาญาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ Restorative Justice ในศาลประเทศนิวซีแลนด์นี้ อาจกล่าวได้ว่ามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย (เพ็งอ้าง: 30-31)

- 1) การพยายามให้ความช่วยเหลือ “เหยื่อยา” ผู้ที่เป็นเหยื่อจากการกระทำความผิดอาญา
- 2) การทำให้จำเลยเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดของตน
- 3) การทำให้เกิดความรู้สึกตระหนักและเข้าใจในผลกระทบอันเกิดจากการกระทำความผิดอาญาที่มีต่อผู้ที่เป็นเหยื่อ
- 4) การพยายามกระตุ้นและดำเนินการให้จำเลยจัดมาตรการเหยียวยาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อและชุมชนที่เกี่ยวข้อง
- 5) การพยายามค้นหาหนทางที่จะสมานฉันท์และประสานรอยร้าวอันเกิดขึ้นในระหว่างเหยื่อและจำเลยผู้กระทำความผิดในกรณีที่เป็นไปได้ และ
- 6) จากการพยายามช่วยให้ผู้ที่เป็นเหยื่อและจำเลยสามารถกลับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ดังเดิม

จากลักษณะกระบวนการที่แสดงออกผ่านทางวัตถุประสงค์ทั้ง 6 ประการ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการ Restorative Justice ในที่นี้ไม่ได้เป็นกระบวนการที่มุ่งไปที่การลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ หากแต่มุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาและเหยียวยาความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเป็นสำคัญ (Aproblem-Solving Approach to Crime) โดยการที่จะแก้ไขปัญหานั้นได้ไม่ว่าจะเป็นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทั่วไปต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะหากไม่เข้าใจในปัญหาและผลกระทบอย่างถ่องแท้แล้ว การจะแก้ไขหรือเหยียวยาใดๆ ย่อมยากที่จะเกิดขึ้นได้หรือหากเกิดขึ้นก็อาจจะไม่ตรงกับปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น กระบวนการยุติธรรมจึงจะทำหน้าที่เป็นเวทีที่นำทุกฝ่ายมาทำความเข้าใจปัญหาร่วมกันและแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ประการสำคัญคือการพยายามเปลี่ยนกระบวนการยุติธรรมจากเดิมที่ศูนย์กลางของกระบวนการคือ “จำเลย” ให้เปลี่ยนเป็นกระบวนการที่มี “ผู้เสียหาย” หรือ “เหยื่อ” ของการกระทำ ความผิดมาเป็นศูนย์กลาง (Victim-Centered) แทนจำเลย โดยกระบวนการนี้จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อรู้สึกว่ามีปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเป็นเรื่องที่กระบวนการให้ความใส่ใจและพร้อมที่จะหาทางช่วยเหลือเยียวยาให้ซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายมีความรู้สึกมั่นใจและพร้อมที่จะเปิดเผยความรู้สึกและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้มากกว่า ในกระบวนการนี้ ผู้เสียหายจะมีโอกาสที่จะบอกเล่าให้จำเลยได้รู้ว่าการกระทำของจำเลยก่อให้เกิดความทุกข์หรือความเสียหายอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ ยังมีโอกาสสอบถามจำเลยเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย หากผู้เสียหายไม่รู้หรือไม่เข้าใจในพฤติกรรมของจำเลยที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายยังมีโอกาสที่จะแสดงให้จำเลยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รู้จากผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นมีหนทางเยียวยาอย่างไรบ้าง โดยในกระบวนการต่างๆ ทั้งหมดนี้ ผู้เสียหายจะเป็นจุดศูนย์กลางของกระบวนการที่การดำเนินการต่างๆ จะต้องเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายและผู้เสียหายมีสิทธิที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับมาตรการหรือการดำเนินการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

ในส่วนของจำเลย กระบวนการ Restorative Justice มุ่งที่จะทำให้จำเลยเกิด “การยอมรับรับผิดชอบ” (Accountability) ในผลพวงจากการกระทำของตนอย่างแท้จริง ซึ่งการที่นำจำเลยเข้ามาในกระบวนการเพื่อรับรู้ผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นกับ “เหยื่อ” ของการกระทำของตน รู้ว่าสิ่งที่ตนได้ทำลงไปทำให้คนอื่นได้รับความทุกข์หรือความเดือดร้อนเช่นไร การสื่อสารในเรื่องต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการสื่อสารให้รับรู้กันโดยตรงระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยผ่าน “เวที” ที่จัดขึ้นในกระบวนการ Restorative Justice นี้ นอกจากจำเลยจะรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นนี้โดยตรงแล้ว จำเลยยังจะมีโอกาสในการแสดงความรู้สึกไม่ว่าจะเป็นความสำนึกผิดหรือความรับผิดชอบในการเยียวยาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ มีความเชื่อว่าการทำให้จำเลยเข้าใจในความเดือดร้อนที่ตนก่อให้เกิดขึ้นจะเป็นเครื่องเตือนใจจำเลยให้ระลึกถึงเมื่อตนจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่อาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนในลักษณะที่คล้ายคลึงกันอีกในอนาคต ความรู้สึกเช่นนี้จะเป็เครื่องมือป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ (Re-Offending) ได้ดีกว่ามาตรการลงโทษเสียอีก ในทางตรงกันข้าม หากจำเลยสามารถหลุดพ้นจากความรับผิดชอบโดยเพียงแต่ชดใช้ “เงินค่าเสียหาย” โดยไม่ได้รับรู้อย่างแท้จริงในผลกระทบหรือความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่เหยื่อ อาจจะเป็นการสื่อความเข้าใจที่ผิดไปยังจำเลยว่าสามารถใช้เงินซื้ออะไรก็ได้และในโอกาสต่อไป จำเลยก็จะไม่ได้มีความรู้สึกว่าคุณต้องระมัดระวังพฤติกรรมของตนมากนัก ตราบเท่าที่ตนยังมีทรัพย์สินสมบัติเพียงพอที่จะ “จ่าย” เพื่อซื้ออิสรภาพของตน

ลักษณะที่สำคัญอีกประการของกระบวนการ Restorative Justice คือ การใช้ชุมชนหรือบุคคลแวดล้อมเข้ามาร่วมรับรู้และช่วยเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น (Community-Based Process) โดยบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานอกเหนือจากตัวจำเลยและผู้เสียหายแล้วได้แก่บุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายหรือจำเลยนั้น เหตุที่ต้องนำบุคคลเหล่านี้เข้ามาในกระบวนการด้วยเนื่องจากไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขเยียวยาทางฝั่งจำเลยหรือทางฝั่งผู้เสียหายล้วนแล้วแต่ต้องการการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลผู้ใกล้ชิดด้วยกันทั้งสิ้น สำหรับผู้เสียหาย การที่ได้รับความเดือดร้อนหรือความยากลำบากใด ๆ ย่อมต้องการกำลังใจและแรงสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างเพื่อที่จะทำให้ผ่านพ้นสถานการณ์เหล่านั้นไปได้ และในขั้นตอนการปรับตัวเพื่อที่จะดำเนินชีวิตต่อไปตามปกติ ภายหลังเหตุการณ์ผ่านไปแล้วก็อาจจะต้องให้บุคคลรอบข้างเข้าใจและแนะนำช่วยเหลือในส่วนที่จำเป็นในส่วนของจำเลย หลายครั้งที่พบว่าจำเลยกระทำการที่ผิดพลาดขึ้น โดยบุคคลรอบข้างหรือบุคคลในครอบครัวไม่ได้ร่วมรับรู้ด้วยเลย บุคคลเหล่านั้นจึงไม่มีโอกาสทราบได้เลยว่าจำเลยกระทำการสิ่งใดไปบ้าง การที่บุคคลเหล่านี้ไม่ทราบข้อเท็จจริงย่อมทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่เกิดความรู้สึกหรือความจำเป็นที่จะต้องคอยช่วยระมัดระวังมิให้เกิดพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันอีกในอนาคต ในบางครั้งจำเลยเองรู้สึกผิดและเสียใจในผลความเดือดร้อนที่เกิดจากการกระทำของตน ความรู้สึกเหล่านี้ถือเป็นสถานการณ์ที่ยากลำบากสำหรับจำเลยด้วยเช่นกัน การที่จำเลยจะผ่านพ้นสถานการณ์เช่นนี้และพยายามปรับปรุงตัวหรือแม้แต่การกลับเข้าสู่สังคมก็จำเป็นต้องได้รับกำลังใจและความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์และลักษณะที่สำคัญของกระบวนการ Restorative Justice แล้ว อาจจะกล่าวได้ว่ากระบวนการ Restorative Justice ในชั้นศาลตามแนวคิดของประเทศนิวซีแลนด์วางอยู่บนพื้นฐานของหลักการดังต่อไปนี้

- 1) การกระทำผิดอาญาเป็นการทำให้เกิดความเสียหาย
- 2) การกระทำผิดอาญาทำร้ายผู้เสียหาย ชุมชนและจำเลย และก่อให้เกิดภาระหน้าที่ที่จะต้องแก้ไขเยียวยาให้สิ่งต่างๆ กลับสู่ภาวะที่ถูกต้องที่ควรจะเป็น
- 3) บุคคลทุกฝ่ายควรจะมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการกับการกระทำผิดอาญารวมทั้งผู้เสียหายถ้าหากประสงค์เช่นนั้นชุมชนและแม้แต่จำเลยเอง
- 4) ทศนะคติและมุมมองของผู้เสียหายเป็นจุดศูนย์กลางของกระบวนการที่จะเป็นตัวกำหนดถึงการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- 5) ความรับผิดชอบในส่วนของจำเลยหมายถึงการยอมรับในการะความรับผิดชอบของตนและต้องกระทำการเพื่อเยียวยาความเสียหายที่ตนก่อให้เกิดขึ้น

- 6) ชุมชนมีความรับผิดชอบในความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ไม่ว่าสมาชิก ผู้นั้นจะเป็นผู้เสียหายหรือจำเลยในการกระทำความผิดอาญา
- 7) มนุษย์ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า
- 8) “ความสมานฉันท์” ด้วยการเยียวยาและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นเป้าหมายเบื้องต้นของกระบวนการ Restorative Justice
- 9) ผลลัพธ์ของกระบวนการจะวัดด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าความเสียหายได้รับ “การเยียวยา” มากน้อยเพียงใด หากวัดด้วย “โทษ” ที่จำเลยได้รับ
- 10) การควบคุมอาชญากรรมไม่อาจจะสำเร็จได้โดยปราศจากการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและการแสดงบทบาทอย่างแท้จริงของชุมชน
- 11) กระบวนการ Restorative Justice เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญต่อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำและตัวผู้กระทำความผิดอาญา ไม่ว่าจะเป็นอายุ ความสามารถ เพศ สถานะของครอบครัว วัฒนธรรม ตลอดจนภูมิหลังด้านต่าง ๆ เช่น สติปัญญา เชื้อชาติ ศาสนา สภาพทางเศรษฐกิจหรือด้านอื่นๆ และบุคคลทุกคนล้วนแล้วแต่ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันภายใต้หลักกระบวนการพิจารณาอันชอบธรรม (Due Process)
- จะขอนำเสนอประเด็นความแตกต่างระหว่างกระบวนการทั้งสองแนวคิดในมุมมองของประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งอาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติและกระบวนการ Restorative Justice

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ	กระบวนการ Restorative Justice
ตั้งคำถามว่า 1. อาชญากรรมเป็นความผิดต่อกฎหมายใด 2. พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดมีลักษณะอย่างไร 3. จำเลยสมควรได้รับการปฏิบัติเช่นไร	ตั้งคำถามว่า 1. ใครได้รับความเสียหายบ้าง 2. ความต้องการของผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นเช่นไร 3. ใครควรต้องมีการะความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง
อาชญากรรมเป็นการทำอันตรายต่อ “รัฐ” และกฎหมายของรัฐนั้น	อาชญากรรมเป็นการทำอันตรายต่อประชาชนและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในสังคม
มุ่งที่การพิสูจน์ “ความผิด” ของจำเลย	มุ่งที่การระบุ “ความต้องการ” และภาระหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติและกระบวนการ Restorative Justice (ต่อ)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ	กระบวนการ Restorative Justice
มุ่งที่การตัดสิน “โทษ” เป็นสำคัญ	ให้ความสำคัญกับ “การเยียวยา” ให้สิ่งต่างๆ กลับคืนสู่สภาวะที่ถูกดองที่ควรจะเป็นก่อนเรื่องอื่นๆ
“จำเลย” เป็นศูนย์กลางของกระบวนการ	“ผู้เสียหาย” เป็นศูนย์กลางของกระบวนการ
เป็นกระบวนการ “เชิงกล่าวหา” ที่ต่อสู้กันระหว่างจำเลยกับรัฐ	เป็นกระบวนการที่กระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการพูดคุยสื่อสารกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและก่อให้เกิดความเห็นพ้องร่วมกัน
ทำให้เกิด “ผู้ชนะ” และ “ผู้แพ้”	เปิดโอกาสให้มีการแสดงความรับผิดชอบสนองความต้องการและทำให้เกิดการเยียวยาความเสียหาย
ถูกควบคุมด้วย “กฎเกณฑ์” ในวิธีพิจารณา	เป็นกระบวนการที่มีการอำนวยความสะดวกความต้องการของแต่ละฝ่ายได้รับการตอบสนอง
ถูกจำกัดโอกาสในการคำนึงถึงสาเหตุและวิธีการเยียวยาแก้ไขปัญหามีอยู่อย่างหลากหลายและไม่ได้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	เปิดโอกาสอย่างกว้างขวางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและร่วมจัดการกับปัญหาอาชญากรรม

ที่มา: ศาลยุติธรรมปริทัศน์

2.5.2 ข้อโต้แย้งของกระบวนการ Restorative Justice (อ้างใน สรวิศ ลิ้มปริงสี, 2549:44-54)

แม้ว่า “กระบวนการ Restorative Justice” จะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น แต่มิใช่ว่าการนำวิธีการหรือแนวคิดลักษณะนี้มาใช้จะไม่มีข้อครหาหรือข้อโต้แย้ง ในประเทศนิวซีแลนด์เอง การนำ “กระบวนการ Restorative Justice” การใช้ก็มีข้อโต้แย้งหลายประการด้วยกัน ดังนั้น การศึกษาแนวคิดโดยเฉพาะเพื่อจะนำมาประยุกต์ใช้จึงควรเข้าใจถึงบรรดาข้อโต้แย้งไว้ด้วยเพื่อจะทำการนำมาประยุกต์ใช้สามารถทำได้ด้วยความรอบคอบและไม่ก่อให้เกิดปัญหาอันเป็นสาระของบรรดาข้อโต้แย้งต่างๆ ข้อโต้แย้งที่สำคัญประกอบด้วย

1) การขาดความสม่ำเสมอและความสำเร็จที่ต่ำของข้อโต้แย้งประการนี้เกิดจากที่มาตรการต่างๆ สำหรับการแก้ไขปัญหาและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นการเห็นร่วมกัน

ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดกับฝ่ายจำเลย ทำให้มาตรการที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างและหลากหลายขึ้นอยู่กับความตกลงของผู้เสียหายและจำเลยในคดีที่เกี่ยวข้อง จำเลยที่กระทำความผิดอย่างเดียวกันและมีพฤติการณ์แวดล้อมคล้ายคลึงกันอาจจะต้องปฏิบัติตามมาตรการที่แตกต่างกันอย่างมากรู้ได้ ในบางกรณีจำเลยอาจจะต้องตกอยู่ภายใต้การลงโทษที่รุนแรงเกินสัดส่วนของความผิดที่ตนกระทำก็ได้เนื่องจากไม่มีมาตรการที่คอยควบคุมโทษมิให้รุนแรงเกินสัดส่วน

2) กระบวนการที่นุ่มนวลเกินไปและไม่สามารถป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นอีก เนื่องจากมาตรการในกระบวนการ Restorative Justice มุ่งไปที่การแก้ไขและเยียวยาผู้เสียหายเป็นสำคัญและไม่มุ่งเน้นการลงโทษจำเลยให้ต้องรับโทษที่หนักหรือให้สาสมกับความผิดของจำเลยที่ก่อให้เกิดขึ้น ทำให้บรรดาผู้ที่คิดจะกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันไม่เกิดความเกรงกลัวในระบบเพราะโทษที่ตนจะต้องรับไม่รุนแรงนัก จึงมีโอกาที่จะทำให้มีบุคคลอื่นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันอีก

3) การใช้ผู้เสียหายเพื่อประโยชน์ของจำเลย เนื่องจากจำเลยอาจจะใช้สิ่งจูงใจหรือให้ประโยชน์แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายแสดงความเห็นสนับสนุนในรายงานที่เสนอต่อศาลเพื่อจะทำให้ตนเองหลุดพ้นจากการต้องรับโทษจำคุกหรือโทษประการอื่น

4) อำนาจหรืออิทธิพลที่ไม่เท่าเทียมกัน ในโลกภายนอกกระบวนการยุติธรรมที่ผู้เสียหายและจำเลยอาศัยอยู่ ผู้เสียหายและจำเลยอาจจะมีสถานะทางสังคมเศรษฐกิจหรือด้านอื่นๆ ที่แตกต่างกันมากทำให้ฝ่ายหนึ่งจะมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนืออีกฝ่ายหนึ่งมากจนกระทั่งสามารถบีบบังคับให้ฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่าต้องยอมกระทำการอันหนึ่งซึ่งฝ่ายนั้นไม่เต็มใจหรือไม่ทำหากปราศจากการใช้อำนาจข่มขู่หรือบีบบังคับนี้ ทำให้มีความเป็นไปได้ที่สภาพความแตกต่างของอำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในโลกภายนอกจะสะท้อนออกมาในกระบวนการหาข้อสรุปของกระบวนการ Restorative Justice โดยคู่ความฝ่ายที่มีอิทธิพลหรืออำนาจนั้นอาจจะอาศัยช่องทางในกระบวนการเพื่อขู่บังคับให้อีกฝ่ายต้องยอมรับมาตรการต่างๆ โดยไม่เต็มใจและเพื่อช่วยให้ฝ่ายที่มีอำนาจหลุดพ้นจากการต้องรับโทษหนักก็ได้ เช่น ในกรณีของสามีภรรยาที่ตามปกติสามีอาจจะชอบใช้กำลังหรือการขู่ข่มขู่ภรรยาอยู่เสมอ เมื่อเกิดมีคดีความขึ้นสามีก็อาจจะกระทำการในลักษณะเดียวกันเพื่อข่มขู่ให้ภรรยาช่วยให้ตนพ้นความรับผิดชอบ เป็นต้น

5) การละเมิดสิทธิตามกฎหมายของจำเลย เนื่องจากในกระบวนการ Restorative Justice มักจะไม่มีทนายความเข้าไปช่วยว่าต่างแตกต่างให้เหมือนกับการพิจารณาคดีในศาล ทำให้จำเลยไม่ได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของตนเองในกระบวนการ ไม่ได้มีมาตรการคุ้มครองหรือปกป้องสิทธิตามกฎหมายของจำเลย การยอมรับหรือปฏิบัติตามมาตรการที่

ตกลงกันในระหว่างกระบวนการ Restorative Justice จึงอาจจะเป็นมาตรการที่ล่วงละเมิดสิทธิใดๆ ที่จำเลยมีอยู่ตามกฎหมาย

6) การรุมลงทัณฑ์โดยชุมชน โดยบางชุมชนที่ปรากฏว่ามีอาชญากรรมเกิดขึ้น สมาชิกในชุมชนอาจจะมีปฏิกิริยาโกรธแค้นผู้ที่ก่ออาชญากรรมนั้นขึ้นและต้องการจะลงทัณฑ์เพื่อแก้แค้นให้สาสมกับความผิดหรือความเสียหายที่บุคคลนั้นก่อขึ้น หากไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม หลายครั้งที่พบว่าปฏิกิริยาตอบโต้ของชุมชนอาจจะมีลักษณะบานปลายจนไม่สามารถควบคุมได้ และอาจจะทำให้ผู้ที่ชุมชนคิดว่าเป็นผู้ก่ออาชญากรรมนั้นต้องได้รับอันตรายจนอาจถึงแก่ชีวิตได้ ในกระบวนการ Restorative Justice นี้ ก็เช่นเดียวกันที่อาจจะเกิดปรากฏการณ์ที่ชุมชนแสดงปฏิกิริยาโกรธแค้นผ่านทางกระบวนการ Restorative Justice จนทำให้ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการสมานฉันท์และอาจจะรุมกดดันจำเลยจนทำให้จำเลยไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร

7) การไม่จัดการกับพวกอาชญากรโดยสันดาน โดยกระบวนการ Restorative Justice ไม่สามารถจัดการกับพวกอาชญากรโดยสันดานเหล่านี้ได้เนื่องจากการพบปะเพื่อพูดคุยแสดงความรู้สึกต่างๆ ในกระบวนการ Restorative Justice ไม่อาจทำให้บุคคลกลุ่มนี้รู้สำนึกและแสดงความรับผิดชอบของตนที่เกิดขึ้นได้และสุดท้ายบุคคลกลุ่มนี้ก็จะกลับไปก่ออาชญากรรมในลักษณะเดิมอีก

8) ค่าใช้จ่าย โดยกระบวนการ Restorative Justice เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการจัดการมากพอสมควรและต้องมีบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายฝ่ายนอกเหนือจากผู้เสียหายและจำเลยโดยตรง เวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินกระบวนการต่างๆ ตามขั้นตอนหากคิดคำนวณค่าเป็นตัวเลขแล้วก็จะถือเป็นค่าใช้จ่ายอีกส่วนหนึ่งที่มีจำนวนไม่น้อย นอกจากนั้น ประเพณีที่ดีเข้าสู่กระบวนการ Restorative Justice มักจะเป็นคติความผิดเล็กน้อย ดังนั้น หากคิดคำนวณประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินคดีความผิดเล็กน้อยเหล่านี้เป็นตัวเลขอาจจะทำให้ประโยชน์ที่ได้รับไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

ข้อโต้แย้งมากมายหลายประการดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นสังขรณ์ประการหนึ่งคือสิ่งใดๆ ก็ตามที่เป็นสิ่งใหม่เข้ามาเปลี่ยนแปลง “แนวคิด” หรือ “แนวปฏิบัติ” ของสังคม ชุมชนองค์กรหรือกระบวนการใดๆ ก็ตามย่อมมีการตั้งคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับสิ่งใหม่นั้นตลอดเวลา แน่นอนว่าการตั้งคำถามหรือข้อสงสัยบางประการเกิดขึ้นเนื่องจากผู้ที่มีอำนาจหรือได้รับประโยชน์อยู่ในระบบเดิมไม่ต้องการสูญเสียอำนาจหรือประโยชน์เหล่านั้นที่ไม่ได้อยู่ในระบบใหม่ หรืออาจจะเกิดจากผู้ที่มีความเคยชินในระบบปฏิบัติแบบเดิมๆ จนรู้สึกว่าระบบเดิมที่ปฏิบัติกันอยู่เป็น “เขตสุขสบาย (Comfort Zone)” ของตน ที่จะหิบบีบหรือจะทำสิ่งใดๆ ก็รู้สึกว่าจะสามารถทำได้โดยไม่ขัดเขิน ด้วยเหตุที่มีความเคยชิน โดยมิได้คิดว่าสิ่งที่ตนปฏิบัติอยู่นั้นมีข้อที่สามารถทำ

ให้ดีขึ้นได้อีกหรือไม่ เพราะการทำให้ดีขึ้นนั้นอาจจะหมายถึงความต้องการเสียดความทุกข์สบายที่ตนมีอยู่ในระบบเดิม อย่างไรก็ตามคำถามหรือข้อสงสัยหลายประการก็อาจจะเกิดจากความหวังดีที่ต้องการจะให้มีการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้นั้นดีกว่าสิ่งเดิมจริงหรือไม่ หรือมีข้อประการใดบ้างที่จะทำให้สิ่งใหม่นั้นดียิ่งขึ้นไปอีก ในกรณีนี้ก็อาจจะมีคำอธิบายบางประการที่จะสามารถนำมาตอบเพื่อคลายข้อสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลหรือเป็นแนวทางที่ทำให้กระบวนการ Restorative Justice ในชั้นศาลตามแนวคิดของประเทศนิวซีแลนด์นี้ดียิ่งขึ้นไปอีกได้ ซึ่งจะขอกล่าวถึงคำอธิบายสำหรับคำถามหรือข้อสงสัยที่กล่าวถึงแล้วข้างต้นตามลำดับ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุลชลี สุกัณห์เกตุ (อ้างใน สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ :42-43) กล่าวถึงสาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดว่า เกิดจาก

- ตัวเด็กเองเป็นเด็กมีปัญหาพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ มีวุฒิภาวะต่ำ มีปัญหาเรื่องการปรับตัว

- สาเหตุทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อม

ก. เช่น ครอบครัวยุ่งเหยิง (Disturbed Family) ไม่ปรองดอง พ่อแม่ทะเลาะกัน พี่น้องแก่งแย่งชิงดีชิงร้ายกัน (Sibling Rivalry) เด็กขี้วิตุนี้อยู่ ขาดความรัก ความเอาใจใส่ พ่อแม่ใช้อำนาจปกครองเด็กโดยไม่ถูกทาง (Inadequate Parental Control)

ข. ครอบครัวแตกแยก (Broken Home) พ่อแม่เลิกร้างกัน พ่อไปทางแม่ไปทาง รวมทั้งพ่อหรือแม่ถึงแก่ความตาย อีกฝ่ายมีคู่อื่นใหม่ไม่นำพาเด็ก เด็กว่าเหวขาดที่ยึดเหนี่ยว ขาดพ่อหรือแม่ที่จะให้เลียนแบบได้ตามเพศของตน

ค. จากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น โรงเรียน เพื่อนชักนำไป

- สาเหตุทางเศรษฐกิจ เด็กที่ทำผิดส่วนใหญ่ก็มีปัญหาทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน

เกื้อกุล ทาสี และคณะ, 2524 (อ้างใน สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ:43) ศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหานักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2531-2533 พบว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหานักเรียนชั้นประถมปลาย ได้แก่ ปัญหาในการปรับตัวด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนทั้งแบบก้าวร้าวและถอยหนี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2529) ว่า เยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมความไม่ละอายต่อความชั่วโดยใช้ชีวิตคลุกคลีกับอบายมุขต่างๆ และกลับเห็นว่าถูกต้องจึงถามคือ เห็นผิดเป็นชอบทั้งชอบคบหาสมาคมกับ

เพื่อนที่มีนิสัยในทางเป็นนักเลง อันธพาลเกรและข้องแะกับสิ่งเสพติดให้โทษนั้น จะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมคือดิ่ง ลองดี ทำท้าย และก้าวร้าว รุกราน เป็นการต่อต้านผู้ใดก็ตามที่มีอำนาจเหนือกว่าตนไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ญาติพี่น้อง เพื่อน ฯลฯ โดยเยาวชนยังมีความละเอียดต่อการทำชั่วสูง จะมีแนวโน้มการต่อต้านสังคมในลักษณะก้าวร้าวสูง ในขณะที่นพพร พานิชสุข กล่าวถึงปัญหาความประพฤติดของเด็กรุ่น แยกได้ 3 ประเด็น คือ

1) ปัญหาของเด็กรุ่นที่ไม่รุนแรงมาก พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นเพียงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากบิดามารดา ผู้ปกครองเท่านั้น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครอบครัวและสังคมพฤติกรรมที่เป็นปัญหานี้ ได้แก่ ความไม่เชื่อฟังบิดา มารดา มีการโต้แย้งบ่อย ทะเลาะเบาะแว้งกับพี่น้อง แต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย

2) ปัญหาของเด็กรุ่นที่รุนแรง จนทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน สาเหตุที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมภายนอก พฤติกรรมที่แสดงออกมาได้แก่ การมั่วสุมตามสาธารณะสถานต่างๆ เช่น ร้านอาหารริมถนน และสถานที่เริงรมย์ต่างๆ

3) ปัญหาเด็กรุ่นที่รุนแรงมาก จนพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นอันตรายเดือนร้อนแก่ครอบครัวสังคม และประเทศชาติ พฤติกรรมระดับนี้ สืบเนื่องมาจากการค่อยๆ แผ่ขยาย ความประพฤติดิจจาก 2 ประเภท ข้างต้น เช่นการเสพยาเสพติด การลักขโมย การข่มขืน การกระทำชำเรา เป็นต้น

นอกจากนี้ วิษามหาคุณ(2545, :3-13) ยังได้ กล่าวถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันว่า มีสาเหตุมาจากครอบครัวสูญเสียอำนาจในการควบคุม (Loss of Family-Control) การสูญเสียที่ว่านี้มีสาเหตุมาจากปัจจัย 2 ประการได้แก่

1) การเลียนแบบพฤติกรรมที่เลวร้ายของบิดามารดา (Imitated Corrupt Parental Behavior)

2) ความแตกร้างในครอบครัวหรือไม่สงบสุขในครอบครัว อันมีสาเหตุมาจากความตายของบิดามารดาการหย่าร้าง หรือการจกกันของคู่สมรสก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนที่ขาดระเบียบวินัย (Undisciplined Children)

เรณู เชาว์เกษม (อ้างใน สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ:45) ทำการวิจัยเรื่อง สาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2506 โดยศึกษาจากเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง พบว่าสาเหตุมาจากไม่ได้รับการอบรมที่ดีจากครอบครัว การคบเพื่อนที่ประพฤดิชั่ว และครอบครัวที่มีสภาพบ้านแตก

เช่นเดียวกับ ศิริพร หลิมศิริวงศ์ (อ้างใน สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ :45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องเข้าอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง โดยศึกษาจากเด็ก

และเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง พ.ศ. 2511 และพบว่าสิ่งที่ผลักดันให้เด็กหนีออกจากบ้านและคบเพื่อนไม่ดีจนกระทั่งกระทำความผิดนั้น เนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจและการหย่าร้างของบิดามารดา นอกจากนี้การมีพี่น้องจำนวนมาก ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งและขัดแย้งกันเลื่อม ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าครอบครัว ไม่มีความสุข

งานวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ สมจิตร วัฒนาชาญกุล และคณะ (อังกา สิริศักดิ์ วนะชกิจ: 45) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจากศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง และพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา แต่มักจะขาดความเอาใจใส่ ความรักและความอบอุ่นจากครอบครัว ซึ่งส่วนมากมีสาเหตุมาจากการที่มารดาไม่ค่อยเข้าใจและไม่ยอมรับ ส่วนบิดารักมากแต่เอาใจใส่น้อย บรรยากาศในบ้านค่อนข้างตึงเครียด มีพี่น้องจำนวนมาก เด็กไม่สนิทกับพี่น้อง ทะเลาะกันรุนแรงบ่อย บิดามารดาทะเลาะและทุบตีกัน ระเบียบในบ้านมีน้อยมาก บิดามารดาควบคุมและลงโทษบ่อยซึ่งการลงโทษก็มีความสมเหตุสมผลน้อยมาก

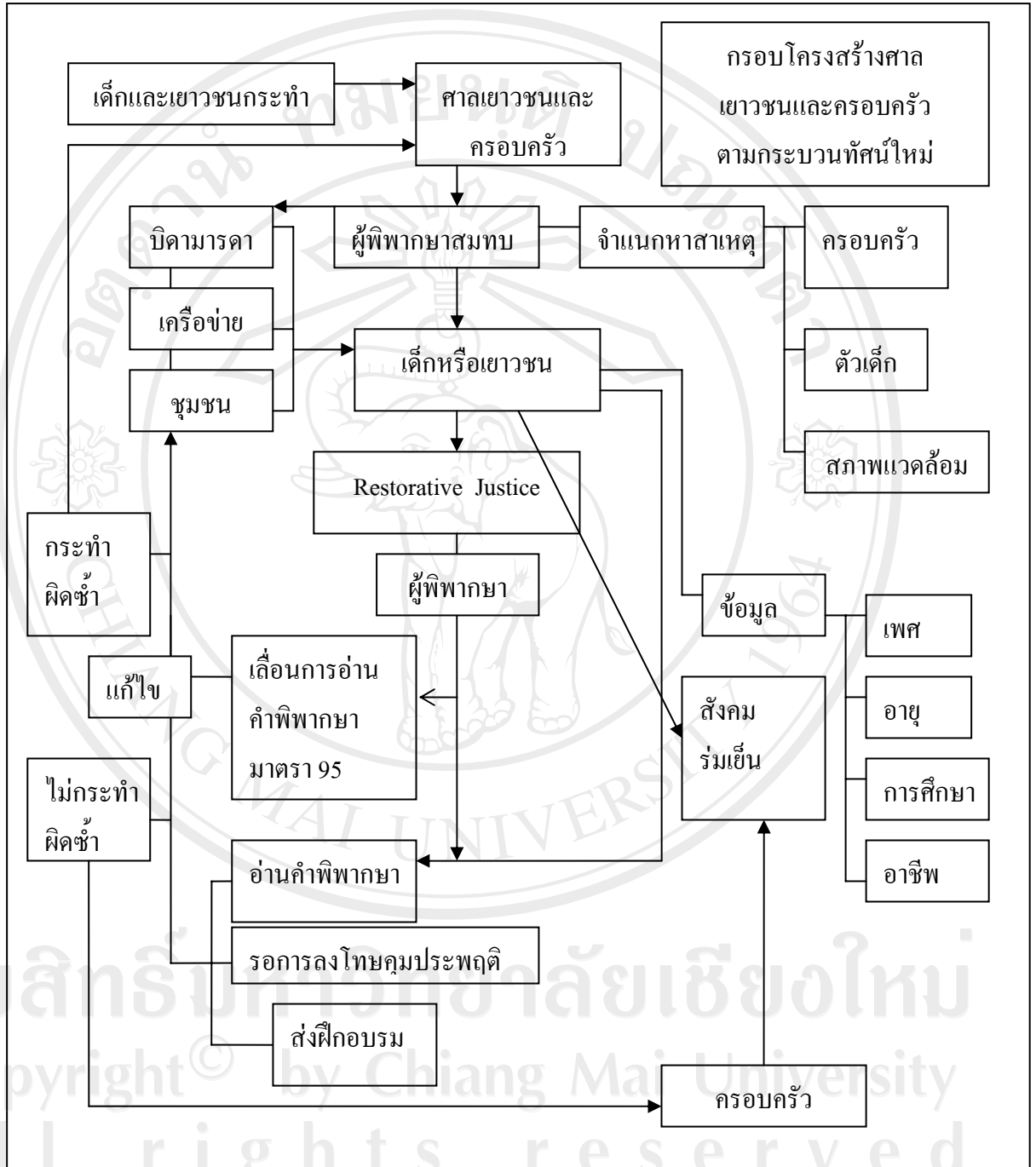
ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อุทธยา (2531) ได้ศึกษาถึงบทบาท ปัญหา และอุปสรรคของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ ในการบำบัด แก้ไข สงเคราะห์เด็กและเยาวชนก่อนและภายหลังการปลดปล่อย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานฝึกอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีทำแบบสอบถาม รวมทั้งสัมภาษณ์ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานฝึกแห่งนี้ ส่วนใหญ่ผ่านการศึกษามาถึงระดับมาแล้ว และกำลังเข้ารับการฝึกหัดวิชาชีพแขนงต่างๆ อยู่ จากการสอบถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาชีพ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครูยังไม่มีความจริงจังเคร่งครัดต่อการสอนเท่าที่ควร หน่วยช่วงปิดบ่อยมากเนื่องจากครูมีภาระหน้าที่อื่นต้องปฏิบัติ จึงทำให้เรียนไม่เต็มที่ นอกจากนี้เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ฝึกก็มีน้อยและล้าสมัย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมอยู่นี้จะสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพภายหลังการปลดปล่อยได้ ดังนั้นจึงควรปรับปรุงแก้ไขโดยการจัดหาครูวิชาชีพเพิ่มขึ้น มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย เหมาะสมกับภาวะตลาดแรงงาน มีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยมาใช้ให้เพียงพอแล้ว ส่วนด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้น เด็กส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัจจุบันการรักษากฎ ระเบียบ ในสถานฝึกไม่เคร่งครัด ไม่มีความแน่นอน ขึ้นๆ ลงๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่แต่ละคน จากการสอบถามเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่รักษากฎระเบียบให้เข้มงวดจริงจังและสม่ำเสมอ ควรคำนึงถึงสภาพจิตใจของเด็กบ้าง ให้ความเมตตา ความยุติธรรม อย่าใช้อารมณ์ หรือมีความลำเอียงกับเด็กบางคน เพราะเด็กที่อยู่ในสถานฝึกนั้นขาดความอบอุ่น

และมีแรงกดดันทางด้านอื่นๆ มากพอแล้ว สำหรับทักษะทางฝ่ายศาล สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่า การจัดทำโครงการสงเคราะห์หลังปลดปล่อยนั้น เป็นสิ่งที่ดีที่ควรกระทำ แต่จะต้องคำนึงถึงปัญหาต่าง ๆ หลายอย่างประกอบด้วย อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ที่จะทำหน้าที่บริหารและดำเนินงาน แหล่งงานที่จะหามาป้อนให้กับเด็ก ฯลฯ มิฉะนั้นแล้วอาจจะประสบกับความล้มเหลวอีก

เสาวภา วัชรกิตติ (อ้างใน สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ:45) ทำการวิจัยเรื่อง สาเหตุการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน และพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งมีสาเหตุมาจากความยากจนของครอบครัวใน เขตเมือง ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม ถือเป็นเขตที่มีประชากรหนาแน่น และมีการ กระทำความผิดในด้านต่างๆ เช่น ฉกชิง วิ่งราว การพนัน ยาเสพติด ฯลฯ

สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ และคณะ (อ้างใน สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ:45) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการกระทำผิดรุนแรงของเด็กและเยาวชนจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุ ราษฎร์ธานีและจังหวัดสงขลา พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ บิดามารดาแยกกันอยู่ ครอบครัวมีฐานะปานกลาง มีจำนวนพี่น้อง 3-4 คน ส่วนใหญ่เป็นบุตรคน สุดท้อง มีเพื่อนสนิท ชอบใช้เวลาว่างอยู่รวมกับเพื่อนๆ รุนราวคราวเดียวกัน โดยความประพฤติ ของเพื่อนส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อที่ช่วยแก้ปัญหาให้จากผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก และเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีรุนแรงมีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งใน ภาพรวม และแต่ละด้านคือด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกรมสุขภาพจิต

2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวทางการทำงาน	ผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน
ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
1. การบำบัด แก้ไขฟื้นฟู การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวกระบวนการทศน์ใหม่ เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 1.1 การเลื่อนการอ่านคำพิพากษตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 95 โดย - การจำแนกสืบค้นหาสาเหตุการกระทำผิด - การประชุมกลุ่มเหยียวยา - การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู โดยการนำกลุ่มชุมชน เครือข่ายร่วมกับบิดามารดา การศึกษา ผู้ปกครอง และกลุ่มสหวิชาชีพ - ส่งเด็กและเยาวชนนั้นไปเข้ากิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานในโครงการที่ศาลจัดขึ้น หรือโครงการที่องค์กรเอกชนหรือเครือข่ายพิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชนและครอบครัวจัดขึ้นตามสาเหตุแห่งการกระทำผิด 1.2 การส่งเด็กและเยาวชนเข้าฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมซึ่งเป็นระบบปิด เป็นทางเลือกสุดท้าย	- มีทางเลือกให้ศาลนำวิธีบำบัด แก้ไขฟื้นฟู การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ให้ตรงกับปัญหาและสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน - ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องยิ่งขึ้น - มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและชัดเจน - ส่งเสริมให้เด็กมีความแข็งแกร่งทั้งด้านความคิด จิตสำนึก และงานอาชีพสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ - สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนให้เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาคดีเด็กและเยาวชน - ครอบครัว ชุมชนเข้มแข็ง เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ปัญหาและอุปสรรค ด้านผู้เสียหาย - การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือความเสียหาย - การพูดคุยกับเด็ก ด้านผู้พิพากษาสมทบ - การกำหนดแนวทางการแก้ไข - การกำหนดแนวทางการฟื้นฟู ด้านชุมชนและครอบครัว - การสร้างเครือข่ายชุมชน - การตระหนักถึงบทบาทในการมีส่วนร่วม